

بنام خداوند بخشنده مهربان

مقدمه ای بر برنامه ریزی آموزشی و درسی

تعداد واحد : ۲ واحد

منبع : مقدمه ای بر برنامه ریزی آموزشی و درسی
تالیف : دکتر علی تقی پور ظهیر

تهیه کننده اسلاید : فتانه یزدانی " عضو هیات علمی مرکز شیراز "

فهرست مطالب

مقدمه : معرفی ومسائل برنامه ریزی آموزشی ودرسی

فصل اول : برنامه ریزی آموزشی ودرسی (مفاهیم ونظریات)

فصل دوم : منابع اطلاعات برای برنامه ریزی درسی (مبانی برنامه ریزی درسی)

فصل سوم : اطلاعات درباره جامعه (مبانی جامعه شناختی برنامه ریزی درسی)

فصل چهارم : مبانی فلسفی برنامه ریزی درسی (

فصل پنجم : اطلاعات درباره معرفت و دانش بشری

فصل ششم : طرح ریزی برنامه های درسی

فصل هفتم : انواع طرح های برنامه درسی

فصل هشتم ارزشیابی برنامه های درس

مقدمه

معرفی و مسائل برنامه ریزی آموزشی و درسی

الگوی سازمان یافته طرح (های) آموزشی و پرورشی مدارس اصطلاحاً برنامه درسی نامیده می شود . توصیف کامل برنامه درسی ، حداقل شامل سه جزء است :

- ۱- موضوع آموزشی یا محتوا - یعنی ، آنچه آموخته می شود .
- ۲- روش آموزش - چگونگی تدریس و یادگیری
- ۳- ترتیب زمانی آموزش موضوع یا محتوا



اولین جزء- یعنی موضوع آموزشی یا محتوا ، شامل کلیه مواد
درسی می شود که کسب شایستگی نسبی درباره آنها از طرف
یادگیرنده مورد نظر است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

این آموختنیها ، موضوعهای علمی مشخصی هستند که به طور معمول
" برنامه درسی " نامیده می شوند مانند زبان وادبیات ، ریاضیات ،
علوم طبیعی ، تاریخ وعلوم اجتماعی ، و هنرهای زیبا . همه این
دروس از نظر ماهیت عقلانی و نظری هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

برنامهٔ درسی ممکن است شامل دروس علمی مربوط به حرفه و فن باشد که یا به خاطر علاقهٔ یادگیرنده و یا بیشتر به خاطر کسب حرفه و شغل در برنامه منظور می شوند .
سایر دروس ترکیبی از این دو گروه - دروس عقلانی و عملی - است که برای آماده کردن افراد به مشاغل خدماتی ، که مستلزم آموزش است ، در نظر گرفته می شوند مانند حقوق ، طب .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دروس دیگری وجود دارند که اصلاً نه عقلانی و نظری ، و نه عملی هستند ، بلکه آنها را باید به عنوان دروسی برای رشد و جهت گیری شخصی توصیف کرد . در این گروه درسی مانند تربیت بدنی ، بهداشت روانی و ایمنی قرار می گیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه درسی به عنوان یک مسأله

زمانی که در جامعه ای برای هر فرد نقش یا نقش های ثابت و محدودی تعیین شود ، دروس مورد یادگیری مربوط به آنها نیز به آسانی تعیین و تجویز می شوند . در آنجا هم هیچ مسأله قابل توجهی برای تصمیم گیری این که چه چیزهایی ، با چه محتوایی ، و در چه زمانی باید تدریس شوند ، وجود ندارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه درسی تنها در جوامع پیشرفته و نسبتاً آزاد ، در جوامعی که فرصتهای قابل ملاحظه ای برای تحصیل وجود دارد ، مسأله است . زیرا انتخاب باید از میان امکانات متعدد متفاوت صورت گیرد .
برنامه درسی ، به طور ضروری ، یک مسأله اقتصادی هم است . متأسفانه ظرفیت موجود انسانی برای یادگیری محدود است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

زندگی خیلی کوتاه است و فراموشی هم آن را کوتاه ترمی کند. بنابراین ، مسأله برنامه درسی اقتصادی کردن توانایی محدود یادگیری است که باید از طریق انتخاب عاقلانه و مناسب موضوع و محتوای درسی صورت گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامهٔ درسی و ارزشها

انتخاب یادگرفتنی ها مستلزم اصل یا اصولی است ، به طور مسلم باید ملاک
و معیاری باشد تا بتوان بر اساس آن داوری کرد که کدام موضوع با اهمیت تر از
دیگری است و کدام یکی باید نادیده گرفته شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای تصمیم گیری درباره تقسیم بهینه مدت تحصیل آموزشگاهی برای
تخصیص دروس متعدد انتخاب شده ، به ملاک ومعیاری نیاز است . این معیارها
ریشه در ارزش ها دارند و مسأله اصلی در همه انواع آموزش وپرورش نیز همان
مسأله ارزش هاست .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامهٔ درسی ، تکیه بر نظام ارزش ها می کند . این ارزشها تعیین کننده
آرمانها ، هدفها و مقاصد تربیتی هستند و برنامهٔ درسی وسیله ای برای
رسیدن به آرمانها ، تحقق هدفها ، و انجام دان مقاصد تربیتی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یکی از نقش های مهم فلسفه آموزش و پرورش ایجاد عکس العمل روی برنامهٔ
درسی به منظور روشن ساختن ارزش ها و مقاصد تربیتی است که در پشت سر
برنامه پیشنهادی نهفته است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مسائل اساسی برنامه ریزی درسی
مسائل اساسی مورد بحث برنامه ریزی درسی از این قرار هستند :
۱- چه کسی تعیین کند که چه چیزی باید آموخته شود ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۲- برای تصمیم گیری درباره آنچه باید آموخته شود ، چگونه کار خود را سازمان دهیم و آن را به انجام برسانیم ؟
- ۳- برای تعیین آنچه باید آموخته شود ، چه منابعی باید مورد استفاده قرار گیرند ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تایلر پیشنهاد می کند که برای تعیین برنامه درسی باید از منابع قابل دفاعی مانند مطالعه کودک ، جامعه و زندگی امروزی ، نظر متخصصان مواد درسی ، فلسفه آموزش و پرورش ، و روانشناسی یادگیری استفاده کرد .

۴- آیا برای همه کودکان و جوانان باید یک برنامه جامع تدوین شود ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یک برنامه درسی جامع سؤالاتی را درباره وسایل تأمین تفاوت‌های فردی دانش آموزان مانند دروس برای کودکان کم استعداد ، دروس برای کودکان تیز هوش و درخشان ، امکان گروه بندی دروس و برنامه های درسی مضاعف در مدارس مطرح می کند که باید به آنها به طور مناسب و منطقی پاسخ داد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۵- چه چیزی به عنوان آموزش و پرورش عمومی و چه چیزی به عنوان آموزش و پرورش تخصصی باید در نظر گرفته شود ؟
- ۶- تعادل و توازن میان یادگرفتنی ها چگونه باید برقرار شود ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۷- کدام مواد و موضوعهای درسی باید مورد توجه شایانی قرار گیرند ؟
- ۸- چگونه می توانیم آنچه را که باید آموخته شود ، تدریس کنیم ؟
- ۹- هزینه آنچه آموخته شود ، چگونه باید تأمین گردد ؟
- ۱۰- موضوعهائی که تدریس شده اند ، چگونه باید ارزشیابی شوند ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل اول

برنامه ریزی آموزشی و درسی مفاهیم و نظریات

مفهوم برنامه ریزی
طراحی و نقشه کشیدن برای نیل به هدفها را برنامه ریزی
گویند ، نهایت اینکه بعضی برنامه ها واقع بینانه طراحی
می شوند و بعضی دیگر حالت آرزویی و خیالی دارند .



" برنامه ریزی عبارت است از طرح تدابیری که بتوان به احسن وجه (یا مناسب ترین صورت) ، از منابع موجود (ممکن الوجود) برای نیل به هدفهای مطلوب استفاده کرد . "

" برنامه ریزی فعالیت مستمری است که نه تنها به مقصد ، بلکه به روش وصول به آن (مقصد) و تعیین بهترین مسیر نیز توجه دارد . "



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

"برنامه ریزی فراگردی است مداوم ، حساب شده ومنطقی ، جهت دارو دورنگر ، به منظور هدایت وارشاد فعالیت های جمعی ، برای رسیدن به هدفهای مطلوب "



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کار برنامه ریزی ، هم چنانکه یان تین برگن ، مؤلف کتاب " برنامه ریزی مرکزی " متذکر شده است ، مشتمل است بر :
۱- پیش بینی و آینده نگری است ، و بنابراین سازمان برنامه ریزی باید به ابزارهای پیش بینی مجهز گردد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۲- مشخص کردن هدفها و یا دادن محتوا به هدفهاست .
- ۳- و سرانجام هر برنامه ریزی مستلزم هماهنگی میان ابزارها ، عوامل ووسایل مختلف اجرای سیاست است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه

برنامه ، که معمولاً حاصل فرایند برنامه ریزی است ، " مدرک یا سندی است شامل مجموعه از ارقام مربوط به هم که مطلوب ترین توسعه را در طول یک دوره معین در آینده پیش بینی می کند "



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

هدف برنامه ریزی آموزش و پرورش گسترش کمی و کیفی آموزش و پرورش در طول یک دوره معین در آینده است .
برنامه ریزی به عنوان یک نظام (سیستم)
بعضی برنامه ریزان ، برنامه ریزی درسی را به صورت یک نظام در نظر می گیرند که درونداد ، فرایند یا گردش کار ، برونداد ، و بازخورد عناصر اصلی آن را تشکیل می دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نظام های عقلانی

نظر طرفداران برنامه ریزی به عنوان یک نظام این است که برنامه ریزی فی نفسه هدف نیست ، بلکه وسیله ای برای رسیدن به هدف است .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

برنامه ریزی آموزش و پرورش به عنوان یک نظام عقلانی متضمن تنظیم طرح تصریح شده ای است که در بر گیرنده ترکیبی از فعالیت های تحلیل نظام ها ، تحقیق عملیات (که گاهی تحلیل عملیات نیز نامیده می شود) ، و تکنولوژی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مقصود اصلی برنامه ریزی رسیدن به هدفهاست . هم چنین غرض از برنامه ریزی اصلاح و بهبود مدیریت آموزشی و رویه های پاسخگویی و حساب پس دهی در آموزش و پرورش است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تحلیل نظام ها بخشی از معرفت بشری است که وابستگی نزدیکی با برنامه ریزی دارد ، تحلیل نظام ها ، مستلزم تشخیص هدفها و مناسبت این هدفها با برنامه است . تحلیل نظام ها متضمن روش کاوش شقوق مختلف است .

نظام (سیستم) را می توان به عنوان هیئتی متشکل از اجزاء و عناصر وابسته به هم فیزیکی یا مفهومی تعریف کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تحلیل شامل " خرد کردن " ویا تجزیه یک کل به اجزاء تشکیل دهنده اش
برای پیدا کردن یا شناختن ماهیت ، نسبت ، عمل ، و روابط اجزاء است ،
تحلیل نظام ها به اعتباری ، " مطالعه رفتار و ارتباط های شبکه یک سازمان
و همکاری در تدوین و ایجاد روشهای جدید و پیشرفته برای انجام کارهای لازم
است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

رشته دیگر از معرفت بشری که تفکر ، حل مسأله ، برنامه ریزی ، و پیشنهاد شقوق مختلف را آسان می کند ، تحقیق عملیات است .
ارزشیابی برنامه ، فنون بررسی مجدد و تجدید نظر ، تحلیل آماری ، و برنامه ریزی خطی ، از جمله مثالهایی از فنون تحقیق هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بیشتر این فنون برنامه ریزی مستلزم محاسبات متعدد ریاضی است . لذا
کامپیوتر و ماشین های حساب مورد لزوم برای محاسبات زیر عنوان "
تکنولوژی " طبقه بندی شده اند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برخلاف بیشتر عقاید رایج دربارهٔ فرایند آموزش و پرورش ، هستهٔ مرکزی برنامه های آموزش و پرورش بودجه نیست ، بلکه برنامه های درسی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی آموزش و پرورش یک اصطلاح " چتری " است . هم چنانکه گفتیم تحلیل نظام ها ، تحقیق یا تحلیل عملیات آموزشی و پرورشی ، و تکنولوژی را در بر می گیرد و کلیدی برای ارزشیابی طرح و برنامه یا سنجش اثر بخشی آن به طور موفقیت آمیز است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نقش	فنون برنامه‌ریزی
ارزشیابی پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان، برآورد اثربخشی برنامه برای دوره بلندمدت. ارزیابی اجزا ترکیبی برنامه برای یک دوره کوتاه مدت است.	نظریه تصمیم گیری آسار کلاسیک
شامل تخصیص منابع، برنامه‌ریزی طرح‌ها، ارزشیابی طرح‌ها، تجدید نظر در برنامه‌درسی، توضیح تخصیص منابع برای تعیین‌کنندگان خط‌مشی‌های تربیتی، مقایسه درون‌طرحی است.	تجزیه و تحلیل هزینه- اثربخشی
شامل ارزشیابی بلندمدت برنامه، پیش‌بینی روند جمعیت دانش‌آموزان (از نظر ازدیاد و یا کاهش تعداد)، تحلیل بلندمدت برنامه، تعریف هدف‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت، پیش‌بینی تغییرپذیری خط‌مشی‌ها، پیش‌بینی پرسنل و وسایل مورد نیاز است.	پیش‌بینی
شامل پیش‌بینی بازخورد (پس‌خوراند) برای برنامه‌ای که براساس تغییرات رفتاری طراحی می‌شود، تسهیل برنامه‌ریزی از طریق ارائه شقوق مختلف برای تعیین خط‌مشی، کارآموزی پرسنل.	شبیه‌سازی
تخصیص منابع، بهینه کردن هزینه‌های بودجه برنامه‌ریزی کامپیوتری خدمات مؤسسه آموزشی مانند برنامه غذایی و غیره است.	برنامه‌ریزی خطی

بعضی از فنون برنامه‌ریزی آموزش و پرورش با نگرش سیستمی.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی آموزش و پرورش به طور سیستمی ،
معمولا شامل چهار مرحله است ،
از این قرار :

- ۱- تشخیص هدفها
- ۲- تجزیه و تحلیل منابع به ویژه منابع مالی و فیزیکی
- ۳- پیش بینی اولویت ها
- ۴- و طرح فیزیکی (طرح ها و پروژه های دقیق عملی و قابل اجرا)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فرایند برنامه ریزی آموزشی با نگرش سیستمی
فرایند برنامه ریزی آموزشی و پرورشی به طور سیستمی از این قرار است :
۱- ورودی (درونداد)
الف - تعریف و تصریح مسائل جاری و آتی و روابط متقابل میان این مسائل
ب - پیش بینی شرایط آینده بر اساس مسائل قابل تشخیص



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پ (تشخیص متغیرها ، شرایط بازدارنده و یا سازنده که یک سلسله راه حل های ممکن را برای تمامی مسائل تعیین می کنند .
ت - تعیین هدفهای کلی وعینی در سطوح مختلف :
۱- سطوح پیشینه و کمینه
۲- بهینه
۳- معمولی یا آرمانی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ث - تعریف و تجزیه و تحلیل خرده نظام ها :
- ۱- تجزیه نظام به بخش های تشکیل دهنده اش (خرده نظام ها) ، به طوری که بتوان به تحلیل خرده نظام ها به طور متوازن اقدام کرد .
 - ۲- تشخیص مسائل خاص و نیازهایی که به همراه هر خرده نظام است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

II- تبدیل هدفها

الف - تشکیل شقوق مختلف

ب - ارزشیابی جنبه های کمی و کیفی هزینه - اثر بخشی هر یک از شقوق

پ - شبیه سازی شقوق مختلف با محیط مورد نظر نظام شهری ، یا منطقه ای برای آزمودن همه جنبه های اجرایی ، و تعیین بازده های جنبی ممکن و کلیه اثرات .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ت - تعیین توالی اجرا برای هر یک از شقوق عینی که مبتنی بر ویژگیهای معین و نیازهای خرده نظام هستند که نقادانه تعریف شده اند .

III - خروجی (برون داد)

الف - توصیه شقوق مختلف :

۱- کمینه

۲- بیشینه

۳- بهینه

۴- هنجاری (معمولی)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - پس خوراند از موارد علاقه مندی عمومی و سیاسی برای تعیین ضرورت
اصلاح در شقوق پیشنهاد شده .
پ - انتخاب شق قابل اجرا و آشنا شدن با برنامه های اجرایی برای فراهم آوردن
شرایط مطلوب .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ت - توسعه ظرفیت پیش بینی شده در داخل نظام برای تعیین شرایط تغییر
که ضرورت اصلاح در عمل و اجرا را موجب می شود .
ث - برقرار کردن فرایند اصلی به طور مداوم برای ارزشیابی پس خوانند
خروجی .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

شیوه سیستمی در حل مسأله	توصیف کننده برنامه ریزی سیستمی
۱- تعریف مسأله یا خرده مسأله	۱- ورودی
۲- جمع آوری اطلاعات	۲- ورودی
۳- تجزیه و تحلیل خرده مسأله	۳- ورودی
۴- طرح راه حل یا شبیه سازی	۴- تبدیل (به عمل)
۵- ارزشیابی راه حل	۵- تبدیل
۶- آیا راه حل عملی است؟ (آزمودن)	۶- تبدیل
۷- تکمیل راه حل (نحوه اجرا)	۷- خروجی
۸- اجرا (عمل کردن)	۸- خروجی
۹- مسائل جدید؟ راه حل اصلی	۹- خروجی



برنامه ریزی درسی (تحصیلی)

در گذشته ، برنامه درسی عبارت بود از مطالب کتابهای درسی ، که به وسیله معلم تدریس وبه وسیله دانش آموز " حفظ " می شد . و غرض از برنامه ریزی درسی نیز تهیه رئوس مطالب درسی و تدوین آنها بود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اما ، امروز مفهوم برنامه ریزی درسی وسیع تر از تهیه و تدوین رئوس مطالب درسی است و آن عبارتست از پیش بینی کلیه فعالیتهایی است که دانش آموز تحت رهبری و هدایت معلم در مدرسی (وگاهی خارج از آن) برای رسیدن به هدفهای معین باید انجام دهد .



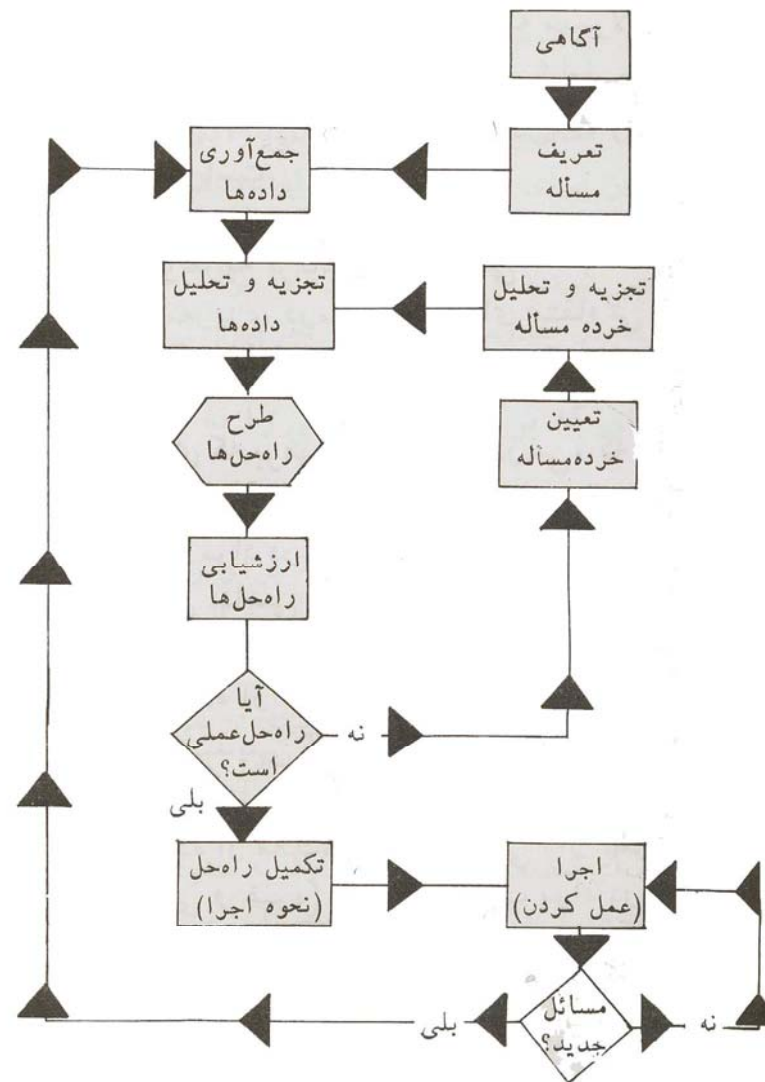
فهرست مطالب



قبلی



سرفصل



نمودار روند کار، شیوه سیستمی را برای حل مسأله نشان می دهد.



سر فصل



قبلی



فهرست مطالب

برنامه های درسی شامل چهار عنصر اساسی :

۱- هدف های کلی ، جزئی ، وعینی

۲- طرح ها

۳- اجرا (آموزش)

۴- و ارزشیابی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نظریه های مربوط به برنامه ریزی درسی

۱- نظریه ای که بر مواد و موضوع درسی ، که باید تدریس شوند تأکید می کند .

طبق این نظریه ، در برنامه ریزی درسی ، که معادل با تعیین موضوع و مواد درسی است ، باید از اصول مربوط به انتخاب ، تعیین ماده درسی خاصی برای کلاسهای معین ، و ترتیب و توالی موضوع و محتوای درسی پیروی کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

شامل مراحل زیر است :

الف - استفاده از نظریات اصحاب تخصص برای تعیین موضوع مورد
تدریس . بدیهی است که این نظر مبتنی بر عوامل متعدد اجتماعی
و تربیتی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - استفاده از ملاک ها و معیارهایی (از نظر مشکلی و آسانی ، ترتیب و توالی و غیره) برای انتخاب مواد درسی برای جمعیت معینی (گروه ، کلاس و غیره) است .

پ - طراحی و اجرای روشهای مناسب برای دستیابی و تسلط یادگیرندگان به مواد درسی انتخاب شده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- نظریه ای که بر برنامه های درسی تابعی تأکید می کند .
طرفداران آموزش و پرورش پیشرفته براین عقیده اند که باید برنامه های درسی
مناسب تر و کارآمدتر از برنامه های درسی سنتی تهیه کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای این منظور می گویند کار برنامه ریزی درسی عبارت است از :
الف - تعیین هدفهای عینی اساسی و مقاصد اصلی برنامه های درسی به طور کلی
و بخش های آن .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - انتخاب فعالیت ها ، مواد آموزشی ، انتخاب محتوا ، کتب ، تمرین ها ، عناوین
برای بحث های آزاد ، فعالیت های دستی و بدنی ، و طرح های بهداشتی و تفریحی .
پ - مشخص کردن مؤثرترین سازمان مواد درسی ، و تعیین آنها بر حسب کلاس در
مدارس به صورت تجربی .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- نظریه ای که برنامه ریزی درسی را به صورت یک نظام در نظر می گیرد .

هم چنانکه گفتیم نظام عبارت از مجموعه ای از اجزاء وابسته به هم و سازمان یافته ای است که برای رسیدن به مقاصد فعالیت می کنند و یا عملی را انجام می دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی درسی عبارت از پیش بینی و تهیه مجموعه فرصت های یادگیری برای جمعیتی مشخص ، به منظور رسیدن به آرمانها و هدف های آموزش و پرورش است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در اینجا "مجموعه فرصت های یادگیری" را به عنوان عناصر و اجزاء تشکیل دهنده نظام ، و "آرمانها ومقاصد آموزش وپرورش" را به عنوان هدف های نظام در نظر می گیرند .



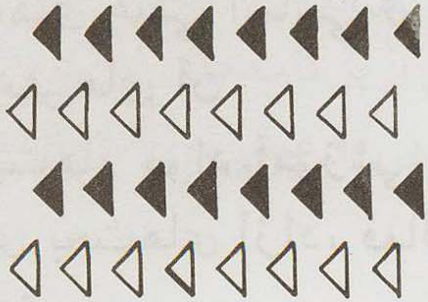
فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

Out Put	برونداد	Process	گردش کار	In put	درون داد
	فارغ التحصیلان، ترك تحصیل کرده ها که ممکن است این زنجیره را در موقعیت های تربیتی دیگر ادامه دهند.		<p>برنامه درسی - يك برنامه درسی عبارت است از سری زنجیره های تربیتی (فعالیتها و تجارب تربیتی پیوسته به هم)، که برای جمعیتی معین، طراحی، اجرا، و ارزشیابی می شود.</p>		دانش آموزان

نقل از: Saylor & Alexander (۱۹۷۴)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هر برنامه درسی از "حیطه هایی" تشکیل می شود. به این صورت که هر "حیطه برنامه درسی" شامل مجموعه فرصتهای یادگیری است که برای رسیدن به یک هدف کلی و خرده هدف های مربوط به آن پیش بینی و طرح ریزی شده است.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در هر برنامه درسی متناسب با تعداد هدف های کلی ، حیطه های
برنامه درسی خواهیم داشت . مثلاً ، ممکن است هدفهای آموزش
و پرورش را در چهار گروه هدف کلی یعنی هدف های مربوط به

۱- رشد شخصی

۲- روابط انسانی

۳- یادگیری دائمی

۴- کسب تخصص

قرار دهیم .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای هدف کلی (وخرده هدف های مربوط به آن) یک حیطه یا حوزه برنامه
درسی خواهیم داشت به این ترتیب :
۱-اولا خرده هدف های مربوط به هدف کلی " رشد شخصی و خویشتن یابی " را
باید مشخص کنیم .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مثلاً، (الف) شخص بتواند مسائل شخصی خود را حل کند (ب) بتواند با محیط خود سازگار شود (پ) مفهوم مثبتی از " خویشتن " خویش داشته باشد، و (ت) بتواند توانایی های بالقوه خود را شکوفا سازد .



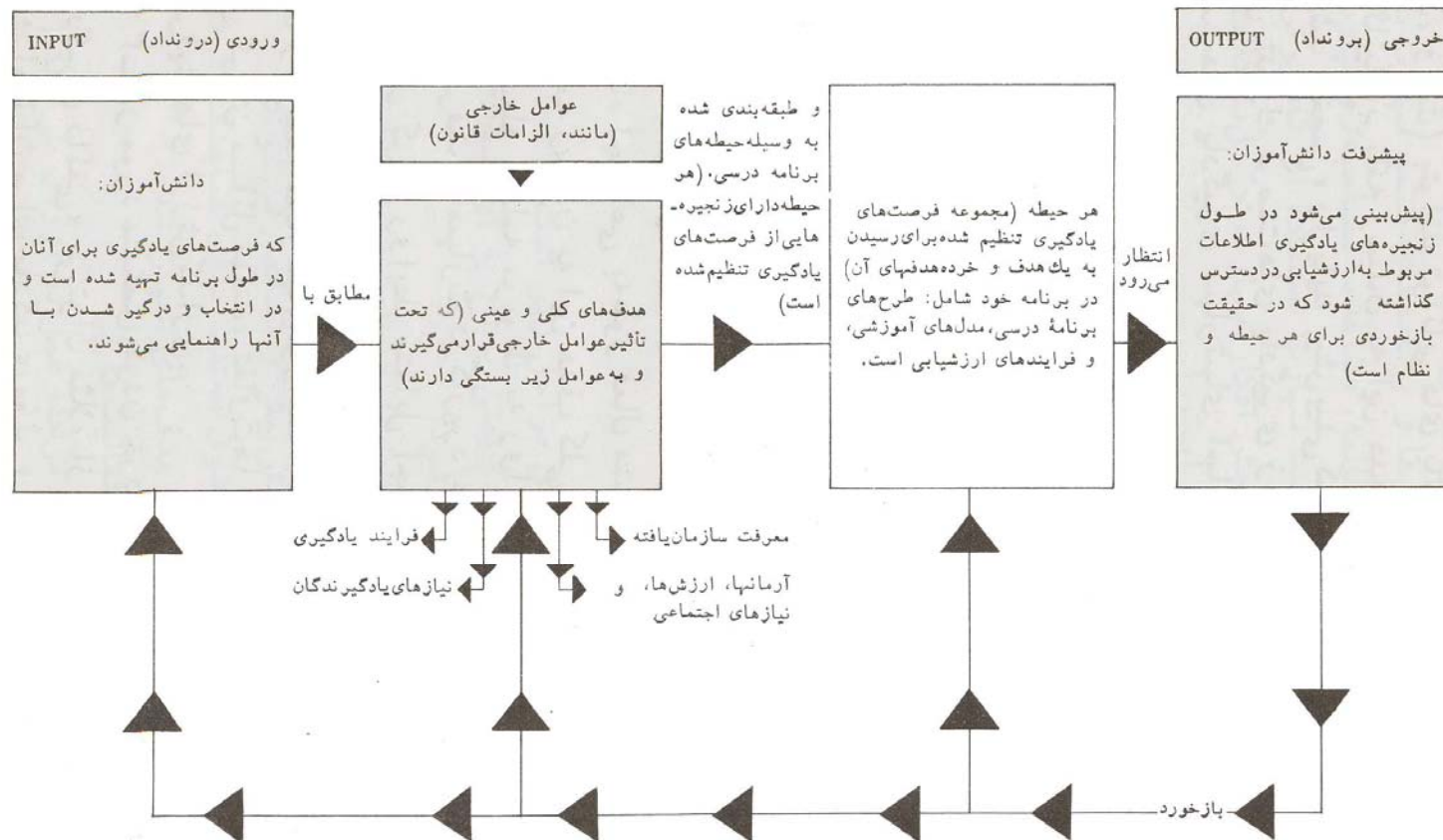
فهرست مطالب



قبلی



سر فصل



عناصر برنامه‌ریزی درسی را نشان می‌دهد.
نقل از: Saylor & Alexander (۱۹۷۴)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ثانیاً، برنامه رسیدن به این هدف، یعنی "حیطه برنامه مربوط به رشد شخصی" را باید پیش بینی کنیم. بدیهی است این پیش بینی شامل تدارک فرصت های یادگیری زیادی است، از قبیل: تدارک فرصت های یادگیری مهارت های اساسی برقرار کردن ارتباط با دیگران



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مراحل برنامه ریزی

برنامه ریزی ، به طور اعم ، شامل مراحل زیر است :

- ۱- تعیین و تصریح هدف (ها)
- ۲- تهیه طرح ها و تعیین فعالیت ها
- ۳- انتخاب روش ها از میان شقوق مختلف
- ۴- تنظیم برنامه زمانی برای فعالیت ها
- ۵- به مورد اجرا گذاردن یا به مرحله عمل در آوردن طرح ها
- ۶- سرانجام ، ارزشیابی از نتایج فعالیت ها و تعیین میزان رسیدن به هدف ها



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی درسی شامل مراحل زیر است :

- ۱- تعیین هدفهای کلی و عینی ، که بر اساس متغیرات و عوامل خارجی (خارج از نظام آموزش و پرورش) ، وبا توجه به :
 - (۱) معرفت ودانش سازمان یافته
 - (۲) آرمانها ، ارزش ها ، ونیازهای اجتماعی
 - (۳) نیازهای یادگیرندگان
 - (۴) فرایند یادگیری
- تعیین وتصریح می شوند.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۲- طراحی حیطه برنامه ها و برنامه های درسی
۳- انتخاب وبه مورد اجرا گذاردن روش های آموزشی
۴- سرانجام ، ارزشیابی برنامه های درسی است .



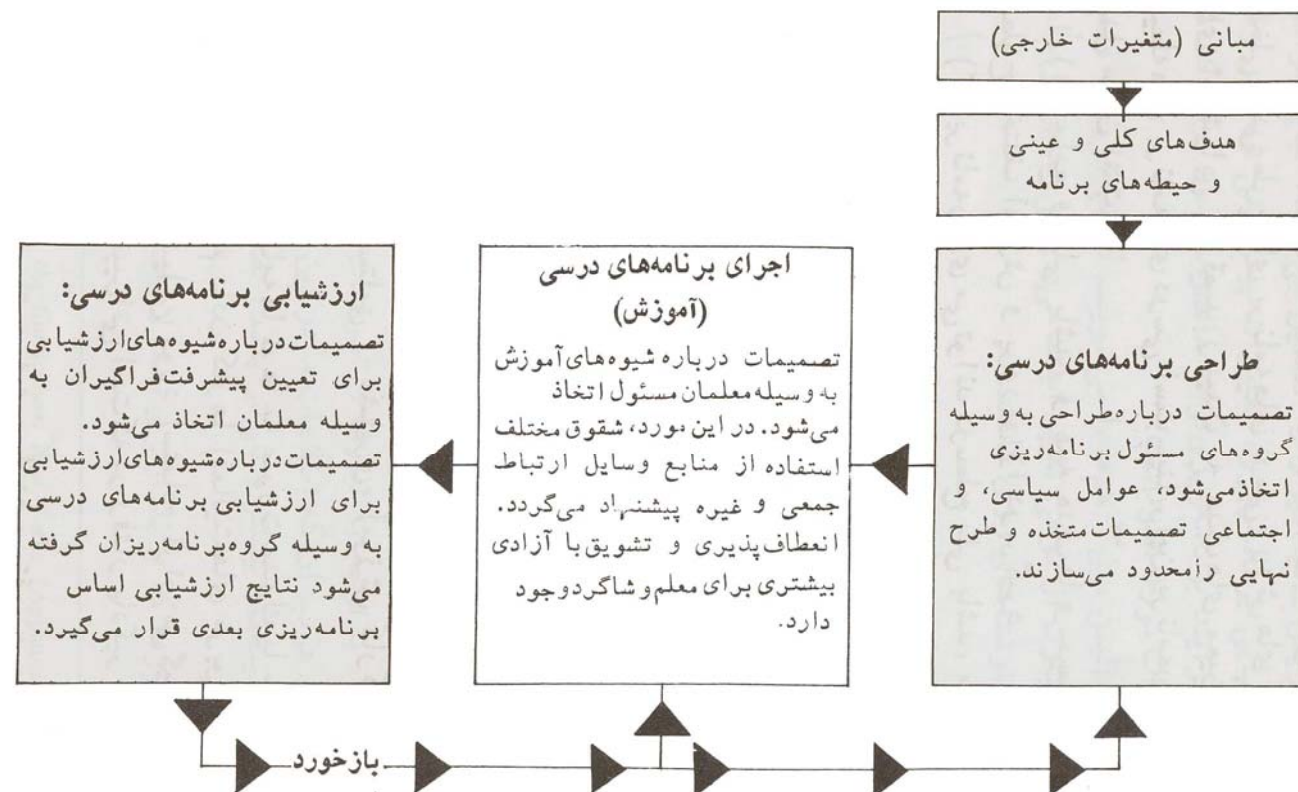
فهرست مطالب



قبلی



سر فصل



نمودار تصویری مراحل برنامه‌ریزی درسی را نشان می‌دهد.

نقل از: Saylor & Alexander (۱۹۷۴)



انواع برنامه ریزی (از نظر دامنه عمل)

- ۱- جامع و کلی باشد ، و همه هدفها و حیطه های مربوط به سطوح مختلف آموزش و پرورش را در بر گیرد .
- ۲- برنامه ریزی می تواند در سطح ملی باشد ، مانند برنامه ریزی درسی برای آموزش و پرورش ابتدائی در سطح کشور



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- یا این که ، برنامه ریزی درسی می تواند در سطح محلی و ناحیه ای (استان و شهرستان) باشد . مانند برنامه ریزی درسی برای سطوح مختلف آموزش و پرورش خراسان ، که در واقع جامع و کلی است ، و یا برنامه ریزی درسی برای تعلیمات حرفه و فن اراک و یا یزد ، که از نوع برنامه ریزی ویژه و محلی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- سرانجام ، برنامه ریزی ویژه که می تواند برای هدف های ویژه یا حیطه های معین باشد ، مانند برنامه ریزی درسی تربیت معلم دانشگاهی ، تربیت معلم دبیرستان



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تصمیم گیری در برنامه ریزی

کشورهای مختلف ، با توجه به نوع حکومت ، سازمان و تشکیلات برنامه ریزی خود ، هر یک رویه ای برای برنامه ریزی انتخاب می کنند .
در بعضی از کشورها ، دولت می خواهد با نهادها ، سازمان ها ، و افراد متفاوت مشورت نماید .
در این کشورها که برنامه ریزی معمولاً ، اما نه همیشه ، به صورت غیر متمرکز انجام می گیرد



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کسانی که در برنامه ریزی درسی دخالت داده می شوند عبارت هستند از :

- ۱- یادگیرندگان
- ۲- معلمان و نویسندگان کتب درسی
- ۳- والدین و افرادی که به نحوی در تهیه و تدارک فرصتهای یادگیری برای دانش آموزان نقشی دارند
- ۴- افراد " حرفه ای " و متخصصان برنامه ریزی و روشهای آموزشی ، تکنولوژیست های آموزشی ، و متخصصان ارزشیابی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در جاهای که برنامه ریزی معمولاً به صورت متمرکز انجام می گیرد و برای آن نهاد مستقلى با سازمان و تشکيلات مربوط به خود ايجاد شده است معتقدند که کسب اطلاع از پائين ترين سطوح ، موجب دوباره کارى مى شود .

بنابراين تصميمات درباره برنامه ريزى و تعيين اولويت ها در سطوح بالاتر و با مشارکت مسؤولانى که در رأس امور قرار دارند اتخاذ مى گردد .



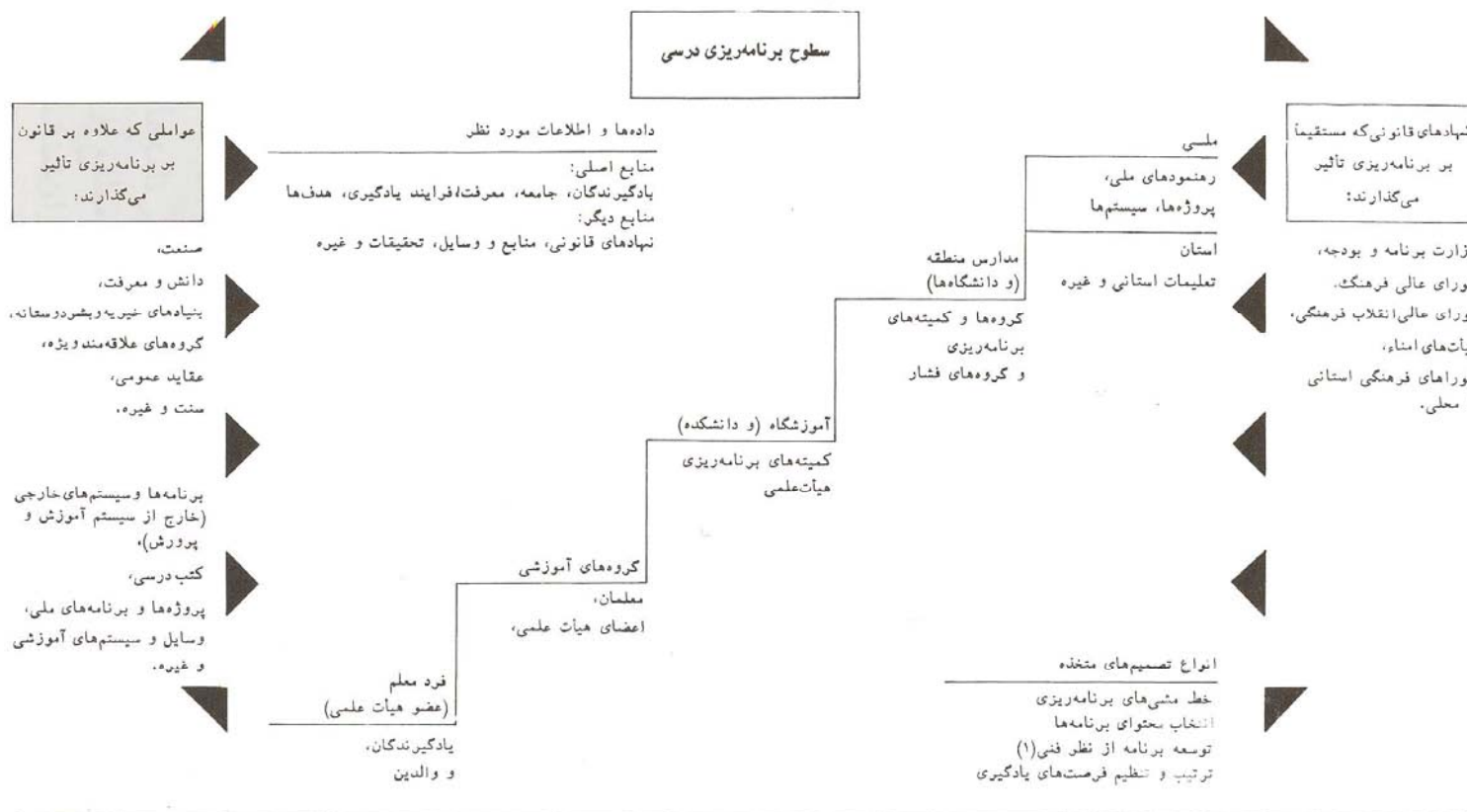
فهرست مطالب



قبلى



سر فصل



(۱) مثلاً، تهیه راه‌ها برای معلمان و یادگیرندگان، انتخاب وسایل کمک آموزشی، استفاده از تلویزیون آموزشی، و سایر جنبه‌های تکنولوژی آموزشی.

تصمیم‌گیری در برنامه‌ریزی درسی

نقل از: (۱۹۷۴) Saylor & Alexander



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل دوم

منابع اطلاعات برای برنامه ریزی درسی

مبانی برنامه ریزی درسی

مقدمه

به طور کلی ، برنامه ریزی بر پایهٔ اطلاعات بدست آمده استوار است . بدون اطلاع از روند گذشته و وضع موجود ، هر گونه برنامه ریزی واقع بینانه و بی عیب و نقص میسر نیست .



منابع اطلاعات مورد لزوم برای برنامه ریزی درسی ، از این قرار هستند :

- ۱- یادگیرندگان ، که آموزش و پرورش آنان مطرح است .
- ۲- جامعه ، که مدرسه را به منظور تسهیل آموزش و پرورش کودکان ،
جوانان ، و بزرگسالان به وجود آورده است .
- ۳- طبیعت ، و ویژگی فرایند یادگیری
- ۴- معرفت سازمان یافته و دسترس برای آموزش و پرورش



منابع فرعی یا متمم نیز وجود دارند که در برنامه ریزی درسی نقش مهمی دارند ، و از این قرارند :

۱- قوانین ومقررات ، که مدارس مطابق با آنها ایجاد می شوند وعمل می کنند .

۲- منابع و وسایل مورد لزوم برای اجرای برنامه ها .

۳- نتایج تحقیقات و نظر مشورتی افراد مطلع



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۱- یادگیرنده به عنوان منبع اصلی برای برنامه ریزی

برنامه ریزان درباره یادگیرندگان به دو نوع اطلاعات نیاز دارند :

۱- اطلاعات کمی

۲- اطلاعات کیفی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اطلاعات کمی درباره یادگیرندگان

الف - اطلاعات کمی درباره یادگیرندگان نوعاً شامل پیش بینی :
تعداد جمعیت سنین مدرسه رو ، تعداد دانش آموزان ودانشجویان ، توزیع آنان در
استان ها ، شهرها ، وروستاها ، نرخ ازدیاد جمعیت کشور ، تعداد مدارس ، توزیع
دانش آموزان در مدارس ، توسعه مدارس ، افت تحصیلی و تعداد ترک تحصیل
کرده ها



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - منابع موجود برای کسب اطلاعات یادشده : اطلاعات یادشده از طریق داده های سرشماری جمعیت کشور ، بررسی پرونده های مدارس ، آمار وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی ، و سایر مراکز آمار و اطلاعات بدست می آید .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پ - موارد مورد استفاده از اطلاعات بدست آمده : از اطلاعات کسب شده در مورد پیش بینی پرسنل و نیروی انسانی لازم ، وسایل و تجهیزات مورد لزوم ، تعداد کلاسها ، ساعات کار معلمان در هفته ، بودجه ریزی ، در نظر گرفتن ساختمان ، شناخت نیازهای فردی به ویژه ترک تحصیل کرده ها ، و پیش بینی شقوق مختلف آموزش و پرورش برای دانش آموزان استثنائی ، با استعداد و توانائی های متفاوت و غیره استفاده می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

روش های پیش بینی

بدیهی است ، متغیرات متعددی در جریان پیش بینی روند تعداد یادگیرندگان دخالت دارند . به طور کلی ، فرض بر این است که همبستگی بیشتری میان تعداد متغیراتی که در روش پیش بینی مورد استفاده قرار می گیرند و میزان اعتبار و درستی پیش بینی وجود دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بنابراین بخش مهمی از مسأله پیش بینی تعداد یادگیرندگان مربوط به کسب اطلاعات نسبتاً مطمئنی برای پیش بینی است. این اطلاعات را می توان از سازمانهای دولتی و غیر دولتی بدست آورد.



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

حداقل اطلاعات مورد لزوم برای برنامه ریزی از این قرار هستند :

- ۱- خلاصه و تحلیل آمار مدارس در مورد تعداد ثبت نام کنندگان ، معلم ، مدارس ، و کلاس ها در بخش یا منطقه معین
- ۲- تعداد متولدین سالانه منطقه
- ۳- تحلیل سنی و پایه تحصیلی ، تغییرات سالانه ثبت نام کنندگان
- ۴- آمار سرشماری وسایر منابع مقایسه ای



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

الگوهای پیش بینی

برای پیش بینی جمعیت ، و برآورد تعداد یادگیرندگان به تفکیک پایه های مختلف تحصیلی ، و ثبت نام کنندگان جدید از الگوهای متعدد ریاضی ، ترکیبی ، اقتصادی و ترسیمی می توان استفاده کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بعضی از آنها مبنای آماری پیچیده ندارند و معمولاً الگوهای " بسته " نامیده می شوند . زیرا دامنه انعطاف متغییرات مربوط در این قبیل الگوها محدود هستند . مانند الگوی " کرا " و یا الگوی " جانستون " .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اما ، شکل ساده شده الگوی جانستون ، که برای پیش بینی تعداد شاگردان در گروه سنی خاصی بکار می رود به این صورت است :

$$E_t^g = E_{t-1}^{g-1} + R_t^g + I_t^g$$

به این معنا که تعداد شاگردان پایه g در سال t مساوی است با تعداد شاگردانی که از پایه پائین تر ارتقاء می یابند ، بعلاوه مردودین سال قبل به اضافه انتقالی ها



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بعضی دیگر از این الگوها شامل دامنه متغیرات زیاد ، و مستلزم اطلاعات وسیع تر در آمار و احتمالات و استفاده از کامپیوتر و ماشین های محاسب هستند ، مانند زنجیر مارکو و رگرسیون ساده و مرکب ، و برنامه ای .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به طور کلی ، روند کل جمعیت یادگیرندگان برای این منظور که
برنامه ریز آموزشی بتواند حداقل و حداکثر واریانس را برای پیش
بینی تعیین کند باید به طور انتقادی مورد ارزیابی قرار گیرد .



فهرست مطالب

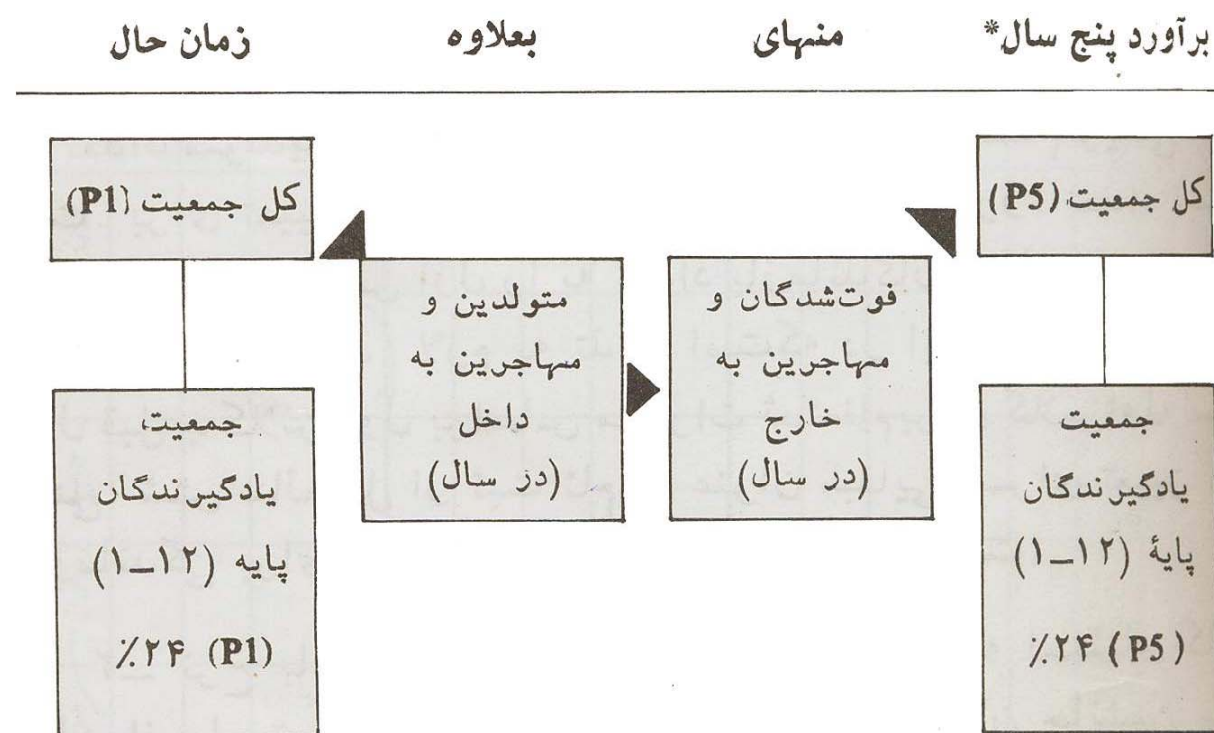


قبلی



سر فصل

مثلاً برآورد جمعیت در پنج سال در شکل باید به صورت زیر نشان داده شود.



* - براساس کلیه عوامل مربوط به روند جمعیت، حداقل و حداکثر
واریانس در هر پیش‌بینی باید نشان داده شود.

برآورد نیروی انسانی در جمعیت، داده شده برای پنج سال را نشان می‌دهد.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پیش بینی جمعیت با الگوی "نسبت بازماندگی"
برای پیش بینی تعداد یادگیرندگان در گروه های سنی مختلف و دوره
های مختلف آموزشی و پایه های تحصیلی می توان از الگوی نسبت
بازماندگی استفاده کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۱- برای تعیین نرخ روند تعداد دانش آموزان در کلاس اول ، به تعداد متولدین بازمانده حداقل ده سال قبل از نام نویسی نیاز است . برای تعیین نرخ روند جمعیت تا سن مدرسه رو ، تعداد ثبت نام کنندگان متولدین شش سال قبل تقسیم می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- نرخ بازماندگی برای هر پایه تحصیلی ، به استثنای کلاس اول ، از طریق تقسیم تعداد خالص ثبت نام کنندگان جانشین برای هر پایه تحصیلی در سال مورد نظر بر تعداد ثبت نام کنندگان سال قبل برای پایه قبل تعیین می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- سرانجام ، میانگین نرخ بازماندگی برای هر پایه (در سه سال متوالی) به عنوان ضریب برای پیش بینی روند تعداد شاگردان تعیین می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای تعیین عدد ۳۱۳۶/۰ به عنوان نرخ بازماندگی در کلاس اول در سال ۱۳۶۰
تعداد ثبت نام کنندگان ، یعنی ۲۸۷ را بر ۹۱۵ ، متولدین زنده یک ناحیه در
سال ۱۳۵۴ (شش سال قبل از ورود به کلاس اول) تقسیم می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای تعیین نرخ بازماندگی در کلاس دوم ۲۸۰ ، تعداد دانش آموزان دوم
ابتدائی در سال ۱۳۶۰ ، را به ۳۱۴ ، تعداد دانش آموزان کلاس اول سال قبل
تقسیم می کنند و ضریب ۸۹۱۷/۰ بدست می آید .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

متولدين بازمانده*		۹۱۵		۹۱۳		۸۰۸		۷۹۹		۸۵۸		میانگین
سال	۱۳۵۹**	۱۳۶۰	SR	۱۳۶۱	SR	۱۳۶۲	SR	۱۳۶۳	SR	۱۳۶۴	SR	SR
کلاس اول	۳۱۴	۲۸۷	۰/۳۱۳۶	۳۰۶	۰/۳۳۵۱	۲۴۵	۰/۳۰۳۲	۲۲۹	۰/۲۸۶۶	۲۵۷	۰/۲۹۹۵	۰/۳۰۷۶
کلاس دوم	۲۷۷	۲۸۰	۰/۸۹۱۷	۲۴۸	۰/۸۶۴۱	۲۹۲	۰/۹۵۴۲	۲۱۸	۰/۸۸۹۷	۲۰۴	۰/۸۹۰۸	۰/۸۹۸۱
کلاس سوم	۲۳۶	۲۹۲	۱/۰۵۴۱	۲۹۳	۱/۰۴۶۴	۲۵۲	۱/۰۱۶۱	۲۵۶	۰/۸۷۶۷	۲۰۴	۰/۹۳۵۷	۰/۹۸۵۸

* متولدين شش سال قبل برای ثبت نام در سال پایه.
 ** داده‌های سال ۱۳۵۹ برای محاسبه نسبت بازماندگی در سال ۱۳۶۰ ضروری است.

حداقل اطلاعات لازم برای الگوی نسبت بازماندگی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برآورد ۲۵۵ نفر دانش آموز برای کلاس اول در سال ۱۳۶۵ از طریق ضرب
میانگین نرخ بازماندگی یعنی ۳۰۷۶/۰ به عدد ۸۲۹ (متولدین شش سال
قبل از ثبت نام) تعیین شده است .

برای کلاس دوم در سال ۱۳۶۵ ، تعداد ۲۳۱ نفر پیش بینی شده است که از
حاصلضرب ۸۹۸۱/۰ در ۲۵۷ (خالص ثبت نام کنندگان در کلاس اول در
سال ۱۳۶۴) بدست آمده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۶۵۲	۶۶۸	۶۷۷	۷۹۲	۸۲۹		متولدین بازمانده (۱)	
(۲) ۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	۱۳۶۵	(۲) ۱۳۶۴	سال	
						میانگین SR	کلاس
۲۰۱	۲۰۵	۲۰۸	۲۴۴	۲۵۵	۲۵۷	۰/۳۰۷۶	۱
۱۸۴	۱۸۷	۲۱۹	۲۲۹	۲۳۱	۲۰۴	۰/۸۹۸۱	۲
۱۸۴	۲۱۶	۲۲۶	۲۲۸	۲۰۱	۲۰۴	۰/۹۸۵۸	۳
<p>۱- متولدین شش سال قبل از ثبت نام در سال پایه.</p> <p>۲- ثبت نام کنندگان واقعی.</p> <p>۳- ثبت نام کنندگان پیش بینی شده.</p>							

پیش بینی ثبت نام کنندگان برای پنج سال براساس الگوی نسبت بازماندگی
(۶۹-۱۳۶۵).



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

سال	۱۳۶۵			۱۳۶۶			۱۳۶۷			۱۳۶۸			۱۳۶۹		
	حداقل	حداکثر	حداقل	حداکثر	حداقل	حداکثر	حداقل	حداکثر	حداقل	حداکثر	حداقل	حداکثر	حداقل	حداکثر	حداکثر
کلاس ۱	۲۲۹	۲۵۵	۲۸۱	۲۲۰	۲۴۴	۲۶۸	۱۸۷	۲۰۸	۲۲۹	۱۸۴	۲۰۵	۲۲۶	۱۸۱	۲۰۱	۲۲۳
کلاس ۲	۲۰۸	۲۳۱	۲۵۴	۲۰۶	۲۲۹	۲۵۲	۱۹۷	۲۱۹	۲۴۱	۱۶۸	۱۸۷	۲۰۶	۱۶۶	۱۸۴	۲۰۲
کلاس ۳	۱۸۱	۲۰۱	۲۲۱	۲۰۵	۲۲۸	۲۵۱	۲۰۳	۲۲۶	۲۴۹	۱۹۴	۲۱۶	۲۲۸	۱۶۶	۱۸۴	۲۰۲

پیش‌بینی ثبت‌نام‌کنندگان برای پنج سال با ده درصد وارفتاس.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یکی دیگر از روشهای پیش بینی که در آنها شانس انتخاب از
میان شقوق مختلف وجود ندارد به وسیله " هکتورکرا " معرفی
شده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کرا علاقه مند به بحث درباره روند یادگیران در یک نظام آموزش و پرورش است . او چهار مسأله مربوط به هم را در این زمینه بررسی کرده است که از این قرار هستند .

۱- تعریف شاخص هایی برای مقایسه روند یادگیرندگان در زمانها ومكانهای متفاوت .

۲- پیش بینی توسعه روند یادگیرندگان



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۳- پیش بینی توسعه جمعیت خارج از نظام آموزشی و پرورشی طبقه بندی شده با میزان تحصیلات
- ۴- تعیین مشخصاتی که یادگیرندگان باید برای رسیدن به هدفهای معین بازده یا بروندهای آموزشی و پرورشی داشته باشند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

$$nt + rt + vt = gt + dt + 1 + mt + nt$$

۱- nt تعداد دانش آموزان جدید در پایه ، که در طول دوره قبلی در پایه قبلی بوده اند .

۲- rt تعداد تکرار کنندگان یک پایه ، مثلاً دانش آموزان یک پایه در دوره قبلی ، که اکنون مجدداً در همان پایه هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۳- vt تعداد دانش آموزانی که مجدداً به نظام آموزش و پرورش بازگشته اند . مثلاً دانش آموزانی که چند دوره قبل از بازگشت ، نظام آموزشی را ترک کرده بودند .
- ۴- gt تعداد دانش آموزانی که با موفقیت یک پایه تحصیلی را گذرانده اند .
- ۵- dt تعداد ترک تحصیل کرده ها
- ۶- mt تعداد دانش آموزان فوت شده
- ۷- t زمان مورد نظر



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ساده ترین الگو برای تحلیل روند دانش آموزان می گوید که
تعداد دانش آموزان در زمان t تابعی از کل جمعیت در آن زمان
است . کرا شقوق مختلفی را درباره بکار بردن این الگو مبتنی بر
رابطه میان جمعیت و ثبت نام کنندگان ارائه می دهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

سه محدودیت اصلی این الگو را چنین بیان می کند .

- ۱- این الگو را نباید برای مقایسه شرایط آموزشی و پرورشی در مکانهای متفاوت بکار برد .
- ۲- این الگو آگاهی لازم را درباره خود فرآیند نظام آموزشی و پرورشی نمی دهد .
- ۳- این الگو هیچ اندیشه ای را برای اصلاحات ممکن در نسبت یادگیرندگان به جمعیت ، و عوامل مربوط به آنها ارائه نمی دهد .



روندیابی

یکی از شیوه های استخراج روندهای آموزشی و پرورشی ، استفاده از فرمول " ربح مرکب " است که در آن پیش بینی ، بر اساس جمعیت معلوم ، فاصله سالهای مورد پیش بینی ، رشد متوسط سالانه جمعیت انجام می گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

با استفاده از فرمول ربح مرکب می توان تعداد جمعیت را در مواردی که نرخ افزایش در رشد موجود است ، به طور سریعی پیش بینی کرد .

$$p = p_1 (1 + r)^t$$



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

P ، جمعیت مورد پیش بینی مساوی است با حاصلضرب P_1 ، جمعیت در شروع دوره ، در r ، نرخ متوسط افزایش سالانه جمعیت بعلاوه یک ، به توان t ، تعداد سالهای بین شروع دوره و سال مورد پیش بینی ، یا تعداد سالهای بین دو سرشماری است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

* مثال (۱)

جمعیت کشوری در سرشماری ۱۳۶۵، ۴۸۱۸۱ هزار نفر است، اگر نرخ متوسط افزایش جمعیت $۵۷/۳$ درصد باشد، تعداد جمعیت آن کشور را برای سال ۱۳۵۷ محاسبه کنید؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از فرمول ربح مرکب داریم : P_1 مساوی ۴۸۱۸۱ هزار نفر، r مساوی ۵۷/۳ درصد و t مساوی با ۱۰ سال پس :

$$P = P_1(1 + r)^t$$

$$P = 48181(1 + \frac{3/57}{100})^{10}$$

$$\log P = \log 48181 + 10 \log 1.0357$$

$$\log P = 4.68287 + 0.15234$$

$$\log P = 4.83521$$

$$\text{Ant.} \log P = 68424$$



*مثال :

جمعیت کشوری در سرشماری اول ۴۸۱۸۱ هزار نفر و در سرشماری بعدی ۶۸۴۲۴ هزار نفر بوده است . نرخ متوسط افزایش جمعیت بین دو سرشماری را محاسبه کنید ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از فرمول ربح مرکب داریم : P_1 مساوی ۴۸۱۸۱ هزار نفر، p
مساوی ۶۸۴۲۴ درصد و t مساوی با ۱۰ سال پس :

$$p = p_1(1 + r)^t$$

$$p = p_1(1 + \frac{r}{100})^t \Rightarrow \sqrt[t]{\frac{p}{p_1}} = (1 + \frac{r}{100}) \Rightarrow \sqrt[10]{\frac{68424}{48181}} = (1 + \frac{r}{100})$$

$$\Rightarrow \sqrt[10]{1/4201} = (1 + \frac{r}{100}) \Rightarrow$$

$$\frac{1}{10} \log 1/4201 = \log(1 + \frac{r}{100})$$

$$0/01523 = \log(1 + \frac{r}{100})$$

$$Ant.\log 0/01523 = (1 + \frac{r}{100}) \Rightarrow 1/0357 = 1 + \frac{r}{100} \Rightarrow 0/0357 = \frac{r}{100} \Rightarrow r = 3/57$$



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اطلاعات کیفی درباره یادگیرندگان

(مبانی روان شناختی برنامه ریزی درسی)

معرفت درباره یادگیرنده ، و توجه به ماهیت او به منظور تعیین هدفهای آموزش و پرورش ، و اتخاذ تصمیم درباره برنامه ها و فعالیت های آموزشی از اهمیت ویژه ای برخوردار است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

معرفت دربارهٔ ماهیت و ویژگیهای انسان از سوی نهادهای ، به ویژه مدارس ،
موجد درک و فهم بیشتر در امر کمک به وی می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مشخص کردن این که چه چیزی را به یادگیرندگان در چه سنی باید یاد داد ،
مستلزم داشتن اطلاعات درباره رشد و نمو ، ویژگیهای کودکان و نوجوانان ، و
شناخت نیازها و رغبت های آنان در مراحل مختلف رشد و زندگی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به طور کلی وظایف و ویژگیهای رشد در همه افراد مشترک هستند و می
توان آنها را در سه گروه متداخل هم قرار داد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

گروه اول مربوط به دوره طفولیت و اول کودکی است . بعضی از ویژگیهای این دوره از این قرار هستند : راه رفتن ، تکلم ، یادگیری کنترل بدن ، یادگیری و کسب اطلاعات درباره تفاوتهای جنسی و سایر اعمال فیزیولوژیکی .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

گروه دوم شامل ویژگیهای دوره دوم (میانی) کودکی و اوایل سالهای نوجوانی می شود . در این دوره شاهد تغییراتی از این قبیل هستیم : رشد مهارتهای بدنی لازم ، یادگیری همکاری لازم با هم سن و سالان ، توسعه مفاهیم نقش های مذکر و مؤنث ، رشد مهارتهای علمی (مدرسه ای) مانند خواندن ، نوشتن ، حساب کردن ، رشد درک و فهم درباره زندگی روزانه ، تکامل ارزش ها و نگرش ها .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نوجوانان اطلاعات بیشتری دربارهٔ نقش جنس مذکر و مؤنث کسب می کنند . عدم وابستگی نسبت به بزرگسالان را توسعه می دهند ، در جستجوی مشاغل و استقلال مالی هستند ، برای ازدواج و تشکیل زندگی خانوادگی آماده می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نیازهای یادگیرندگان و برنامه ریزی درسی

نیازها ، خواسته ها و امیالی هستند که اصلاً به وسیله فرد احساس می شوند . در اینجا ، نیاز به مفهوم نشان دادن تنش هایی است ، که به هر علتی ، ناشی از به هم خوردن تعادل موجود زنده به وجود آمده تا مجدداً آن را به حالت تعادل برگرداند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

با توجه به این مفهوم نیاز ، یکی از اهم مسائل آموزش و پرورش این خواهد بود که چگونه وسایل تشفی نیازها را فراهم آوریم که هم آنها ارضاء شوند و فرد تحت تأثیر تنش های تسکین نیافته قرار نگیرد ، هم رفتار حاصل از آن مورد پذیرش جامعه باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به تعبیر دیگر ، نیازها ، خواسته ها و انتظارات اجتماع از فردی است که در آن زندگی می کند . به این اعتبار ، نیازها ، به مفهوم نشان دادن اختلاف میان شرایط موجود ، و معیارها و هنجارها و ارزش های اجتماع است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

با توجه به مفهوم اخیر نیاز ، موضوع و محتوای درسی باید مبتنی بر تقاضاهای اجتماع و برخاسته از آن باشد .این که چگونه می توان نیازهای شخصی – اجتماعی کودکان و افراد جوان را مشخص کرد بهترین وسیله کسب اطلاعات ، بررسی تحقیقات و یافته های روان شناختی تربیتی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از مطالعاتی که روانشناسان درباره نیازهای کودکان و جوانان انجام داده اند ، چنین بر می آید که همه آنان علاوه بر نیازهای فیزیولوژیکی و ایمنی ، در گروهی از نیازهای عاطفی ، اجتماعی ، و عقلانی مشترک هستند و وظیفه برنامه ریزان است که آنها را در طراحی برنامه ها و فعالیت های آموزشی و پرورشی مورد توجه قرار دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یادگیری و برنامه ریزی درسی

معرفت درباره یادگیری برای تصمیم گیری در برنامه ریزی درسی کاملاً ضروری است . برنامه درسی الزاماً طراحی برای یادگیری است . طرح برنامه درسی ، هم چنانکه هیلداتابا می گوید ، حاصل تصمیماتی است که با توجه به سه موضوع اساسی اتخاذ می شوند :

(۱) انتخاب و تنظیم محتوا

(۲) انتخاب فعالیت های آموزشی برای یادگیری این محتوا

(۳) طرح و نقشه هایی برای بهینه سازی شرایط برای یادگیری



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در صورتی می توانیم محتوای برنامه درسی مناسب با نیازها و توانایی های یادگیری کودکان و نوجوانان پیشنهاد و یا تنظیم کنیم که درباره یادگیری ، انواع آن ، انتقال یادگیری ، و این که چگونه می توان از یادگیری های " مدرسه ای " به بهترین وجهی در زندگی استفاده کرد ، آگاهی داشته باشیم .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یادگیری موضوع پیچیده است. روان شناسی یادگیری اطلاعات مفیدی درباره یادگیری مهارت‌های حرکتی و تسلط به آنها، یادگیری مفاهیم، تعمیم ها، ارزش ها، نگرش ها، کاوش های علمی و حل مسائل در دسترس می گذارند.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آنچه برای برنامه ریزان ضرورت دارد این است که به طور مرتب در جریان گزارش های آخرین یافته های روانشناسی یادگیری قرار گیرند. به طور کلی ، کودکان بر اساس نوع رفتاری که با آنان می شود یاد می گیرند چه کسی ، با چه توانایی هایی هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یاری به کودکان برای ساختن مفهوم مثبت نسبت به خود نه تنها وظیفه معلم ، بلکه از وظایف اجتماع و بخش ضروری برنامه ریزی درسی است .

موقعیت اجتماعی - اقتصادی و یادگیری
توانایی های ذاتی یادگیرندگان به صورتهای متعددی تحت تأثیر موقعیت اجتماعی - اقتصادی قرار می گیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

انواع سنخ های شناختی ، فرآیندهای رشد تفکر ، خودتصوری ، روابط گروهی ، روابط معلم و شاگرد ، فرصت های آفرینندگی و کسب تجارت به طور عمیقی تحت تأثیر طبقه اجتماعی خاصی هستند که کودک در آن متولد شده ، رشد یافته است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

طبقه اجتماعی کودک بر یادگیری وی به صورتهای گوناگون تأثیر می گذارد.
محیط خانه ، همسایه ها ، و انواع اشخاصی که کودک را احاطه می کنند در
یادگیری وی مؤثر هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کودک در جامعه خویش یاد می گیرد که چه چیزهایی را یاد بگیرد و با چه چیزهایی زندگی کند.
ارزش ها و فضایل اخلاقی خانواده روی این که کودک چه چیزی را یادبگیرد و چگونه یادبگیرد تأثیر می گذارند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نوع زندگی خانوادگی نیز روی یادگیری کودک مؤثر است . مثلاً کودکی که با خانواده خود به بیشتر جاها مسافرت می کند ، بیشتر از کودکی که تجارب مسافرتی کم ومحدودی دارد ، به مطالعات اجتماعی ، تاریخ و جغرافیا آمادگی دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در تحقیقی که به وسیله میلنر انجام گرفته است ، اکثر قریب به اتفاق کودکان طبقه اجتماعی متوسط و به بالا ، دارای نمرات بالایی در آزمون آمادگی خواندن داشتند .
در صورتی که کودکان طبقه اجتماعی پایین دارای نمرات کمتری بودند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

خلاصه ، اطلاعات کیفی درباره یادگیرندگان مشتمل است بر اطلاعاتی :

- ۱- درباره رشد و نمو و ویژگیهای آنان در مراحل مختلف رشد .
- ۲- درباره نیازهای جسمانی و روانی ، یعنی نیازهای اساسی یادگیرندگان
- ۳- درباره ویژگیهای اخلاقی ، ارزش ها ، ونگرش های آنان



- ۴- درباره فرآیند یادگیری ، نظریه ها و قوانین یادگیری ، به یادآوری و فراموشی
- ۵- درباره چگونگی یادگیری مفاهیم ، تعمیم ها ، ارزش ها ، مهارت ها و امکانات
اصلاح رفتار
- ۶- سرانجام ، اطلاعات درباره انگیزه ها ، سائق ، تقویت ها ، یعنی تشویق و تنبیه
، و نقش آنها در یادگیری و غیره می باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اطلاعات مورد لزوم را می توان :

- ۱- از طریق مطالعه کتب روان شناسی مربوط به رشد ونمو کودکان و نوجوانان ، یادگیرندگان
- ۲- بررسی نتایج و گزارش های تحقیقات مربوط
- ۳- مشاهده رفتارهای کودکان ونوجوانان ، و مصاحبه با والدین و معلمان درباره رغبت ها ، علائق ونیازهای آنان



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۴- بررسی نتایج آزمایش های پزشکی ، و پرونده های تحصیلی و بهداشتی دانش آموزان ، در صورتی که وجود داشته باشند .
- ۵- بررسی انتشارات مراکز تحقیقات و مطالعات موردی کودکان و نوجوانان ، به ویژه رساله های تحقیقی دانشجویان دوره های کارشناسی ارشد و دکترا
- ۶- از طریق مطالعه مقالات صاحب نظران و شرکت در سخنرانی ها و سمینارها کسب کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از اطلاعات کسب شده می توان در موارد زیر استفاده کرد :

- ۱- تعیین هدفهای آموزش و پرورش
- ۲- طرح برنامه های متناسب با ویژگیهای رشد هر مرحله از تحصیل ،
یعنی طرح برنامه ها بر اساس و با توجه به توانایی های یادگیری دانش
آموزان ، نیازهای رشد جسمانی ، عاطفی ، اجتماعی ، و عقلانی .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- تهیه برنامه ها برای رشد و توسعه ارزش ها ، نگرش ها ، اخلاقیات ، و رفتارهای قابل قبول ، به طور کلی ، برنامه ریزی فعالیت های آموزشی و تجارب یادگیری .

۴- تعیین توالی برنامه های درسی و محتوا آنها

۵- پیش بینی وسایل و تجهیزات ویژه مورد نیاز



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۶- طراحی انواع واقسام روش های تدریس از قبیل آموزش گروهی ،
انفرادی ، برنامه ریزی کارهای تمرینی و برنامه های جبرانی و تکمیلی
۷- پیش بینی خدمات روان شناسی ، مشاوره و راهنمایی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۸- پیش بینی برنامه های مربوط به ادامه تحصیل در دانشگاه یا به دست آوردن مشاغل قبل و یا بعد از دانشگاه بر اساس نیازهای کشور ، علائق و تمایلات یادگیرندگان
- ۹- ارزشیابی برنامه های درسی ، طرح های آموزشی ، و پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان و غیره .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل سوم

اطلاعات دربارهٔ جامعه

مبانی جامعه شناختی برنامه ریزی درسی

آموزش و پرورش هم چنانکه علمای تربیتی معتقدند ، به دو عامل – یادگیرنده و جامعه – که عمل متقابل دارند ، بستگی دارد .



نقش و کارکردهای اجتماعی آموزش و پرورش

۱- شرکت در جامعه پذیر کردن کودکان

۲- انتقال فرهنگ

۳- شرکت در آماده کردن کودکان برای زندگی بزرگسالی

۴- کمک به حفظ یکپارچگی جامعه

۵- یاری به رشد شخصی افراد جامعه

به نظر جامعه شناسان ، آموزش و پرورش یک وسیله نظارت اجتماعی است و در جامعه پذیر کردن کودک نقش مهم و مؤثری را ایفا می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به نظر جامعه شناسان ، آموزش و پرورش یک وسیله نظارت اجتماعی است
و در جامعه پذیر کردن کودک نقش مهم و مؤثری را ایفا می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آموزش و پرورش علاوه بر آماده ساختن کودک برای عضویت گروه خاصی در سلسله مراتب اجتماعی ، هم چنانکه دورکیم اظهار داشته است ، با انتقال سنین اجتماعی مشترک از راه زبان ، دین ، اخلاق و رسوم جامعه ، همچنین تلقین ارزش های ملی ، خاصه در جوامع جدید ، کودک را برای زندگی در کل جامعه آماده می سازد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بزرگترین تفاوت آموزش و پرورش در جوامع ابتدایی و اولیه با جوامع صنعتی جدید این است که آموزش و پرورش در جوامع نوع اول بیشتر به انتقال یک نوع طرز زندگی توجه دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در جوامع نوع دوم به علت وجود انبوه دانش قابل اکتساب ، به کار بردن علم در تولید ، تقسیم دقیق کار ، آموزش و پرورش رسمی نه تنها در کل فرایند آموزش و پرورش غلبه دارد ، بلکه خود بیشتر وقف دانش تجربی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در جوامع پیشرفته صنعتی محتوای آموزش و پرورش بیشتر جنبه عملی دارد تا جنبه نظری .
در جوامع اولیه یک طرز زندگی ، معرفت محدود و نسبتاً تغییر ناپذیری انتقال می یافت ، در صورتی که معرفت علمی مورد انتقال آموزش و پرورش جدید پیوسته در معرض تغییر است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بعلاوه از آموزش و پرورش در جوامع پیشرفته به طور روز افزونی این انتظار می رود که کودکان ونوجوانان را برای یک دنیای متغیر آماده کند نه برای یک دنیای ایستا .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

شخصیت و فرآیند جامعه پذیری

- ۱- طریق ابراز سائق زیستی انسان تحت تأثیر و پالایش محیط اجتماعی و گروه‌هایی است که به آنها تعلق دارد .
- ۲- خودسازی یا خودتحقق تحت تأثیر و تعدیل برخورد با دیگران است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۳- جامعه پذیری نتیجه روش ها و فعالیت های پرورشی کودک ، و فرصت های تربیتی است که اجتماع و آموزش و پرورش برای وی فراهم می آورند .
- ۴- نظارت و فشارهای اجتماعی کودک را به پذیرفتن آئین و رسوم خانوادگی و فرهنگ گروههای خویشاوندی مجبور می کند .



- ۵- نقش های متعدد برای افراد با توجه به انتظارات و توقعات دیگران تعیین می شوند .
- ۶- مقام اجتماعی ، از راههای متفاوت بدست می آید و تحت تأثیر انتظارات دیگران قرار می گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بدیهی است که برنامه ریزان باید با این تعمیم ها و مفاهیمی که با رشد شخصیت و فرآیند جامعه پذیری ارتباط دارند ، آشنا شوند و بتوانند مفاهیم مناسب را به عنوان آرمانها و هدف ها در برنامه ریزی درسی خود بگنجانند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مسائل اجتماعی و برنامه ریزی

انسان با انبوهی از مسائل مشکلی مواجه می شود که برای تحمل و یا حمل و یا حل آنها آمادگی کمتری پیدا کرده است. این مسائل را می توان در دوازده مقوله کلی قرار داد که از این قرار هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

شتاب فزایندهٔ تغییر ، توسعهٔ علم ، تکنولوژی ، خودکاری ، ازدیاد جمعیت ، وابستگی شدید افراد و مردم به هم ، نقش گسترش یافته دولت ؛ برخورد و ناسازگاری میان گروهی ؛ رقابت های جهانی ایدئولوژی ها ،



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ملی گرایی تشدید شده به جای همکاری جهانی ، اختلافات فرهنگی و روابط میان گروهی ؛ شتاب فزاینده در مصرف منابع طبیعی ، به هدر رفتن منابع انسانی ، وستیز ارزش ها .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

وظیفه اساسی آموزش و پرورش آماده کردن جوانان برای مواجه شدن با آینده
ناشناخته با هوشیاری و اعتماد کامل است. بدیهی است که این یک وظیفه خطیری
است که مستلزم پیش بینی فعالیت های آموزشی و برنامه درسی جدیدی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ای که روی مفاهیم و روش هایی تأکید کند که یادگیرنده را در کشف معانی و راه حل های مسائل آزاد بگذارد . چنین برنامه ای به تنهایی از عهدهٔ مربیان ساخته نیست ، بلکه کوشش و همکاری همه را لازم دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اغلب برنامه ریزان عقیده دارند مفاهیم اساسی مربوط به دوازده مقوله
از مسائل امروزی را باید هسته مرکزی برنامه درسی قرار داد .

این مفاهیم اساسی از این قرار هستند :

- ۱- ماهیت تغییر
- ۲- توسعه جمعیت و تحرک اجتماعی
- ۳- دانش ، تکنولوژی ، و خودکاری
- ۴- وابستگی متقابل



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۵- نقش دولت
- ۶- روابط میان گروهی
- ۷- روابط بین المللی
- ۸- ستیز ایدئولوژیکی
- ۹- فرهنگ و تغییرات فرهنگی
- ۱۰- محافظت و مراقبت از منابع
- ۱۱- رفتار انسان و رشد شخصی
- ۱۲- ستیز ارزش ها



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تعمیم ها و واقعیت های جامعه شناختی و برنامه ریزی
گینبرگ در علوم اجتماعی شش نوع تعمیم می یابد که از این قرار هستند :
(۱) همبستگی های تجربی بین پدیده های اجتماعی مشخص (مانند همبستگی
بین زندگی شهری و میزان طلاق)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

(۲) تعمیم های گویای شرایطی که در آن نهادها یا سایر شکل بندی های اجتماعی پدید می آیند (مانند برآوردهای گوناگون ریشه های سرمایه داری)

(۳) تعمیم های حاکی از این که تغییرات حاصله در نهادهای معین به طور منظم با تغییرات حاصله در نهادهای دیگر مربوط هستند (مانند ارتباط بین تغییرات ساخت طبقاتی و تغییرات اجتماعی دیگر در نظریه مارکس)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

(۴) تعمیم هایی که از تکرارهای ادواری یا توالی سلسله مراتب حکایت می کنند
(مانند کوشش های دانشمندان برای تشخیص "مراحل" توسعه اقتصادی)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- (۵) تعمیم هایی که روندهای اصلی تکامل بشریت را در مجموع توصیف می کنند
(مانند نظریه مارکسیستی توسعه از جامعه بدوی به جامعه کمونیستی و نظریه هابهاوس در مورد توسعه اجتماعی)
- (۶) قوانینی که نتایج ناشی از فرضیات مربوط به رفتار انسانی را بیان می کنند
(مانند بعضی از قوانین در نظریه های اقتصادی)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

(۶) قوانینی که نتایج ناشی از فرضیات مربوط به رفتار انسانی را بیان می کنند (مانند بعضی از قوانین در نظریه های اقتصادی)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از مفاهیم اصلی جامعه شناسی می توان از ساخت اجتماعی ، نهاد اجتماعی ، نقش ، کارکرد ، خویشاوندی ، گروه نخستین ، طبقه اجتماعی ، مقام ، تحرک ، ایدئولوژی دیوانسالاری ، اجتماع ، و جمع را به عنوان مثال ذکر کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آنچه برای به وجود آوردن دانستیهای جدید نیاز است ، آگاهی های اجتماعی و درک عملی پیامدهای تصمیم های جامعه شناختی در برنامه ریزی درسی و میدان عمل است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آگاهی های اجتماعی و درک عملی تضمّن تعمیم های جامعه شناختی ،
نظیر " گروه بندیهای انسانی " " نظام های پیچیده روابط در گروه های
انسانی " ، " الگوهای رفتاری که در میان این نظام های اجتماعی ابراز
می شوند " ، از جمله دانستینهای جدیدی هستند که در برنامه ریزی
درسی باید مورد توجه قرار گیرند و در یادگیرندگان به وجود آیند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آنچه را برنامه ریزان و مربیان باید انجام دهند این است که باید بین تعمیم های جامعه شناختی و کاربردهای تربیتی آنها ، که مدتهای مدیدی در برنامه های مدارس نسبت به هم بیگانه بودند ، تلفیقی صورت گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مدارس به طور مداوم باید با ارائه مباحث و مطالب تازه و مهم درباره ازدیاد جمعیت و کنترل آن ، مساله اعتیاد و لزوم مراقبت های بهداشتی ، راهنمایی های شغلی د سنین کسب تخصص ، رفاه ، اسفاده از اوغات فراغت ،



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تحرک فرهنگی و اجتماعی ، تغییر الگوهای خانوادگی ، تاثیر رسانه های گروهی ،
کشف منابع جدید قدرت مانند انرژی اتمی ، مبارزات ملت ها و حکومت های نو ظهور
و غیره ، کودکان و نوجوانان را برای مواجه شدن با آنها آماده کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در صورتی که آموزش و پرورش بخواهد نقش خود را به عنوان عامل توسعه و تغییر اجتماعی به صورت معقول ایفا کند باید بر برنامه هایی تاکید کند که کودکان و جوانان را برای فعالیت های اجتماعی و کسب معرفت و مهارت های لازم برای زندگی آماده می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کودکان و جوانان ما ، که در مدارس حضور دارند خود محصول واقعیت های اجتماعی هستند . مثلاً ، هر یک از آنان در خانواده هایی با طرز تفکر ، آداب و رسوم ، وضع مالی و اقتصادی ، طبقه خاص اجتماعی و حتی دین و آئین زندگی متفاوت برخاسته اند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

چارچوب سیاسی و حکومتی آنچنان تاثیر شدیدی روی زندگی جوانان دارد که امروزه " بار آوردن عضو مفید اجتماع " یا " رشد شهروند خوب " از هدفهای اساسی آموزش و پرورش به شمار می رود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

الف : نوع اطلاعات مورد نیاز درباره جامعه برای برنامه ریزی شامل :

۱-اطلاعات درباره ارزشهای اساسی ، عقاید و جهان بینی و فلسفه مشترک مردم ، درباره سنتهای قومی و ملی و عوامل بیگانه کردن جوانان نسبت به ارزش های جامعه است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- اطلاعات دربارهٔ انتظارات و توقعات مردم از مدارس ، همچنین اطلاعات دربارهٔ نظر مردم نسبت به مقاصد، هدف ها ، نقش های مدرسه ، تأیید و یا عدم تایید فعالیت ها ، برنامه ها ، مقررات ، دروس ، معلمان و مدیران از طرف جامعه است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- اطلاعات دربارهٔ ساخت و نقطه نظرهای سیاسی و چگونگی کنترل عقاید عمومی همچنین عقیده عمومی و دولت دربارهٔ فعالیت های سیاسی دانش آموزان و معلمان و سرانجام پیش بینی رشد زندگی اجتماعی ، سیاسی ، و اقتصادی در آینده و مسائل و مشکلات اصلی و بنیادی در زندگی محلی ، قومی و کشوری است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - منابع کسب اطلاعات :

اطلاعات یادشده را می توان از طریق و بررسی قانون اساسی ، مصوبات نمایندگان مردم یک کشور ، و مصوبات نهادهای قانونی ، مانند شورای عالی هماهنگی انقلاب فرهنگی ، نوشته ها ، و تحقیقات جامعه شناسان ، سیاستمداران ، مفسران ، روزنامه ها ، نمایشات وطنزها ، برنامه های رادیو و تلویزیون ،



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فارغ التحصیلان دبیرستانها و دانشگاهها ، کنفرانس ها و سمینارها ، سرانجام از طریق بررسی داده های سرشماری به ویژه در مورد سطح اشتغال و تعداد بیکاران ، و بررسی گزارش های دفتر برنامه ریزی وزارتخانه ها ، به ویژه وزارت برنامه وبودجه ، و گزارش های مؤسسات پژوهشی و تحقیقات اجتماعی ، تربیتی ، اقتصادی ، و سیاسی کسب کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پ – موارد استفاده از اطلاعات بدست آمده :
اطلاعات وداده های یادشده ، عناصر اصلی برنامه ریزی را تشکیل می دهند .
این اطلاعات ملاک تنظیم سازمان ، تشکیلات ، و مدیریت هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

همچنین ملاک و معیاری برای تنظیم برنامه های درسی ، و تعیین خط مشی ها و مقررات مدرسه ، ویژگیهای انضباط در مدرسه ، نحوه کنترل و اداره آن ، و گزینش اعضای اداری و علمی هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اطلاعات بدست آمده درباره یادگیرندگان ، و جامعه پایه و اساس تعیین هدفهای آموزش و پرورش و تعریف هدف های عینی و رفتاری را تشکیل می دهند.

از اطلاعات بدست آمده می توان در تهیه فرصت هایی برای یادگیرندگان به صورت شرکت دادن و درگیر کردن آنان در اداره مدرسه استفاده کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل چهارم

مبانی فلسفی برنامه ریزی درسی

بدون در نظر گرفتن فلسفه انسانی که در تعیین مقاصد و هدفها ، محتوا ،
و روش های آموزش و پرورش مؤثر هستند ، نمی توان درباره برنامه ریزی
درسی به طور عمیق بحث کرد .



اعمال و رفتار همهٔ معلمان مبتنی بر فلسفه ای است ، خواه فلسفهٔ شخصی ، یا فلسفهٔ افراد دیگر که آنان پذیرفته اند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فلسفه آموزش و پرورش متضمن اصول راهنمایی است که تعیین کننده مفاهیم ارزشهای شخصی و مناسب آنها در گزینش هدفها ، و وسایل آموزش و پرورش هستند. فلسفه آموزش و پرورش متضمن تفکری به شیوه منظم و مرتب درباره آموزش و پرورش است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فلسفه آموزش و پرورش در برقرار کردن اولویت های آموزشی و انتخاب
آن چیزهایی که باید آموخته شوند نقش هماهنگ و متحد کننده دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فلسفه آموزش و پرورش :

- (۱) یافته های دیسیپلین هایی ، یعنی معرفت نظام یافته ای ، را که در ارتباط با آموزش و پرورش باشند ، تجویز می کند .
- (۲) مقاصد و وسایل فرآیندهای تربیتی را بررسی و توصیه می کند ،
- (۳) مفاهیم اساسی تربیتی را روشن و هماهنگ می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارتباط حوزه های فلسفه با آموزش و پرورش

۱- متافیزیک و آموزش و پرورش

شاید بیشترین ارزش متافیزیک برای آموزش و پرورش آن باشد که متافیزیک امکان بحث هوشیارانه درباره سؤالات و مسائلی را فراهم می آورد که برای آنها ، حداقل در زمان حال ، پاسخ های اثبات شده علمی نداریم .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- معرفت شناسی و آموزش و پرورش
معرفت شناسی بخشی از فلسفه است که با منابع ، انواع و چگونگی
کسب معرفت سروکار دارد . فلسفه معمولاً یک یا چند مورد از منابع
قابل قبول معرفت ، مانند معرفت ایحایی ، شهودی ، عقلانی ، تجربی ، و
اجتهادی را پذیرفته اند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کاربرد معرفت شناسی در آموزش و پرورش

از آن جایی که آموزش و پرورش به طور وسیعی با اکتشاف و انتقال سروکار دارد، برای معلم داشتن توانایی ارزیابی زمینه هایی که معرفت بشری بدست آمده است بسیار مهم است. زیرا انواع متعدد فعالیت های معلم با این موضوع ارتباط دارند.



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

معلم باید بتواند به یادگیرندگان نشان دهد چگونه روشهای متعدد کسب معرفت ممکن است با همدیگر بکار برده شوند و چگونه آنها همدیگر را برای جستجوی حقیقت تکمیل می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- ارزش شناسی و آموزش و پرورش
مطالعه کلی ارزش ها ، که شامل اخلاق و زیبایی شناسی است ، ارزش شناسی
نامیده می شود . برای برنامه ریزان و معلمان مطالعه اخلاق ، و زیبای شناسی
ضروری است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

زیرا آنان باید سعی کنند در ایجاد معیارهای شخصی به یادگیران کمک کنند و آنان را با عناصر تشکیل دهنده منش، که لازمه شهروند خوب و افرادی که دارای آرامش خاطر هستند، آگاه گردانند.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در مطالعه ارزش ها ، معمولاً سه سؤال اصلی مورد توجه است ، که از این
قرارند :
۱- آیا ارزشهای عینی هستند یا ذهنی ؟ یعنی شخصی هستند یا غیر
شخصی ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزش های عینی یا غیر شخصی مسلط بر ارزشهای " درونی " یعنی ذهنی هستند . این ارزشها بدون توجه به امیال انسانها وجود دارند ، مثل راستی ، خوبی ، زیبایی .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بر عکس ارزشهای عینی ، ارزشهای ذهنی یا شخصی با امیال شخص بستگی دارند . مثلاً زمانی که راستی و خوبی بستگی دارند به شرایط و موقعیت خاصی که شخص آنها را بکار می برد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- آیا ارزش ها ثابت هستند یا متغیرند؟ ارزش های مطلق ثابت و غیر متغیرند در صورتی که ارزش های متغیر پاسخی هستند به نیازهای فوری انسان. ارزش های متغیر، نسبی و همیشه قابل تجدید نظر هستند.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- آیا ارزش ها دارای سلسله مراتبی هستند ؟ فلسفه کلی
شخص تعیین می کند که آیا او برای ارزش ها سلسله مراتبی
قابل است یا نه ؟ ایده آلیست به امور معنوی ارج می نهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در صورتی که رئالیست به علوم ریاضی و فیزیک ارزش می گذارد .
رئالیست به آن چیزهایی که به انسان در عمل کمک می کند بالاترین مقام
قایل است . پراگماتیست با گفتن این که ارزش ها متغیرند به سلسله
مراتب ارزش ها اصلاً اعتقادی ندارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

الف - اخلاق

مطالعه رفتار و کردار آدمی در حوزه ارزش ها ، علم اخلاق نامیده می شود . آن بیشتر مشتمل است بر مطالعه مفاهیم درباره زندگی خوب برای همه انسانها ، یا این که چگونه رفتاری داشته باشند . ارزش های اخلاقی تعیین کننده درستی یا نادرستی عمل هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بیشتر نظام های اخلاقی بستگی نزدیکی با دین دارند که متمایل به مطلق گرایی و غیر قابل تغییر بودن می شوند. ارزش های اخلاقی یا از طریق شهود و به طور مستقیم درک می شوند. بدون این که درستی یا خطا بودن آنها از راه منطقی یا به راه تجربی اثبات شوند (طرفداران آئین شهودی)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یا افراد ارزش های اخلاقی را از طریق رغبت ها ، نیازها ، و امیال خود درک
می کنند (طرفداران طبیعت گرایی)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی درسی _ زیبایی شناسی
بررسی ارزشها در رابطه با زیبایی و هنر ، زیبایی شناسی نامیده می
شود . ارزشیابی این ارزش ها فوق العاده مشکل است . زیرا ، اغلب
اوقات شخصی و ذهنی هستند و به ابتکار و خلاقیت بستگی دارند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کاربرد ارزش شناسی در آموزش و پرورش

اهمیت اخلاق و ارزش ها برای آموزش و پرورش کاملاً روشن است . بیشتر مربیان بزرگ ، آموزش و پرورش را کشاندن آدمی زاد به سوی ارزش ها می دانند . آنان رشد منش والقاء ارزش های مشخص را مهمتر از تدریس مواد درسی " عقلانی " می دانند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- منطق و آموزش و پرورش
منطق ، یعنی علم درست اندیشیدن ، منظم فکر کردن ، یکی دیگر از حوزه های
ضروری فلسفه است که برای مربیان دارای اهمیت است .
جنبه هایی از منطق که بیشتر در آموزش و پرورش کاربرد دارند ، دو نوع استدلال
منطقی به نام " قیاس " و " استقراء " می باشند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

قیاس :

استدلال قیاسی عبارت از استنتاج موارد جزئی از یک یا چند بیان مقدماتی است .

استدلال استقرایی :

استدلال استقرایی نتیجه تعمیم یا پیش بینی است که از امور معین جزئی استنباط می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کاربرد منطق در آموزش و پرورش :
اخيراً اکثر علمای آموزش و پرورش ، هدف " رشد توانایی فکر کردن " را
در بالاترین سطح هدف های آموزش و پرورش قرار می دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دانش آموزان باید به این واقعیت پی ببرند کلماتی را که در گفت و شنود
بکار می برند ممکن است دارای بار معنای هیجانی و یا عاطفی باشند و در
نتیجه مانع گفت و شنود مؤثر یا ملاحظه دقیق فکری یا نظری شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای رسیدن به هدفهای یادگیری مطلوب ، معلم باید از توالی منطقی و
منظم در ارائه موضوعهای درسی پیروی کند . نیز ، دانش آموزان را یاری
دهد مراحل مختلف استنتاج را از طریق استدلال و برقرار کردن روابط
بین موضوعهای مورد بحث را درک کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

سؤالات کلی فلسفی از این قرارند :

- ۱- واقعیت غایی چیست ؟
- ۲- ماهیت انسان چیست ؟
- ۳- ماهیت جامعه چیست ؟
- ۴- زندگی " خوب " چیست ؟
- ۵- منابع معرفت کدام ها هستند ؟
- ۶- منابع تعیین ارزش ها کدام ها هستند ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

سوالات فلسفه آموزش و پرورش :

- ۱- هدفهای آموزش و پرورش کدام ها هستند ؟
- ۲- آیا آموزش و پرورش آماده کردن برای زندگی است یا جزء لاینفک زندگی است ؟
- ۳- برای چه مقصودی موضوعهای درسی باید تدریس شوند : برای رشد عقلانی ، برای کسب معرفت و استفاده علمی در زندگی ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۴- تا چه میزانی آموزش و پرورش باید اختصاصی یا مردمی باشد ؟
- ۵- برای توسعه بیشتر " ذهن " یا " رشد عقلانی " چه باید کرد ؟
- ۶- در تنظیم برنامه ها و فعالیت های آموزشی و پرورشی تا چه میزان به نیازهای فردی ، یا به نیازهای گروه و جامعه اولویت داد ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مکاتب فلسفی و آموزش و پرورش

از آنجایی که بیشتر مسائل تربیتی رابطه نزدیکی با مسائل فلسفی دارند ،
کسب حداقل معرفت درباره مکاتب مختلف فلسفی و چگونگی ارتباط آن با
آموزش و پرورش و برنامه ریزی درسی برای دانشجویان علوم تربیتی ضرورت
دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در هر نظام اجتماعی معینی ، مکتب فلسفی خاصی به عنوان فلسفه مسلط
اجتماعی ، که نشانگر عقاید ، ارزش ها ، و جهان بینی مشترک افراد آن جامعه
است ، متجلی می گردد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فلسفه مسلط اجتماعی در واقع تعیین کننده و یا منشأ فلسفه آموزش و پرورش آن جامعه است و بر اساس آن هدفها، برنامه ها، روش ها و حتی ارزشیابی فعالیت های معلم و شاگرد مورد بررسی، و تجزیه و تحلیل قرار می گیرند.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آرمانها و هدفهای تربیتی باید با سایر آرمانهای اجتماعی سازگار باشند ، و وسایل و چگونگی رسیدن به هدفهای تربیتی باید با کل الگوهای هدفهای شخصی و اجتماعی تناسب و هماهنگی داشته باشند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ایده آلیسم (Idealism)

ایده آلیسم یکی از قدیمی ترین نظام های فلسفی غرب است که ریشه در تعلیمات سقراط وافلاطون دارد ، و اخیراً به وسیله مردانی مثل یوهان هربارت وهرمان هورن مطرح است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به نظر این مکتب ، معرفت به طور مستقل در ذهن انسان وجود دارد
.ایده آلیست عقیده دارد ، آنهایی را که از راه دانش و حواس کسب می
کنیم ممکن است به حد کافی برای ما واقعی باشند اما ، به طور غایی
واقعی نیستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

واقعیات ، تنها تصورات ما از جهان و " ذهن روحانی " هستند .ایده آلیست
استفاده از معرفت خود شخص و توانایی وی برای استدلال را تجویز می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

امروز فن بیرون کشیدن معرفت از فرد از طریق سؤال و جواب به
نام " روش تدریس سقراطی " مشهور است . امر ذاتی در این عمل
تربیتی تأکید بر افکار ، توانایی های تفکر ، و قوای ذهنی انسان
است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ایده آلیست انسان را به صورت موجود "روحانی" - یعنی معنوی ، در نظر می گیرد که اولین قصد وی در زندگی فهمیدن ماهیت یکتائی خودش است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در این مکتب یادگیرندگان به عنوان انباری از اطلاعات در نظر گرفته نمی شوند ، بلکه به صورت افرادی در نظر گرفته می شوند که مطابق با توانایی های ذاتی خود در جستجوی کمال شخصی و تحقق ذات خود هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مقاصد آموزش و پرورش با هدف غائی زندگی ارتباط مستقیم دارند ،
و آن عبارت از رشد انسان " طبیعی " به صورت انسان آزاد و عامل
اخلاق ، و تبدیل او به انسان " ایده آل " .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

زمانی که معرفت شناسی ایده آلیسم را بررسی می کنیم ، می بینیم که در آن حقیقت به وسیله " خرد " کشف می شود . کودک باید یادبگیرد با ارزش های ثابت و ابدی زندگی کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

موضوع درسی هدف نیست بلکه وسیله است که از طریق آن یادگیرنده اراده آزاد خود را تجربه می کند و به ماهیت فردی خود پی می برد. برای ایده آلیست ارزش ها مطلق و غیر قابل تغییر هستند. تنها فهم انسان از ارزش ها ست که تغییر می یابد.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در انتخاب انواع سؤالات از یادگیرندگان ، ایده آلیست به تنهایی بر اهمیت موضوع درسی تأکید نمی کند بلکه ، سؤالات به طور عمده روی تفکر ، نگرش ها ، و آگاهی های مقدماتی که مبتنی بر آموخته های قبلی یادگیرندگان است متمرکز می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یادگیرندگان فرصت دارند معانی را برای خود کشف کنند و آنها را با تجارب قبلی خود ربط دهند ، این یک اصل اساسی در ایده آلیسم است . ایده آلیست پیوسته در جستجوی و توسعه روشهای متعدد خود رهبری شاگرد است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

معلم به عنوان فرد مسئول برای رشد دادن توانایی های موجود در فرد در نظر گرفته می شود ، نه به عنوان کسی که معرفت و دانستیها را به ذهن او بریزد .
. رغبت های شاگردان اساس آموزش و پرورش خوب و مبانی روش تدریس است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

معلم ایده آلیست شخص پرهیزکار و با فضیلتی است ، او احساس می کند
باید از نظر اعتقادات شخصی ، طرز رفتار ، و هدایت ، نمونه والگویی برای
دانش آموز باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

با تأکید بر حرمت انسان ، برنامه‌درسی ایده آلیسم فرصت هایی را
برای یادگیرندگان فراهم می آورد تا از ذهن فعال خود برای تعقل ،
استدلال ، وکشف واقعیت های شخصی استفاده کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامهٔ درسی مبتنی بر نمادها و افکار بوده ، شامل موضوع هایی درباره ادبیات و علوم انسانی ، ریاضیات ، دین ، تاریخ ، و فلسفه می باشد . ایده آلیست معتقد است که نیازها و طبیعت انسان در هر جامعه و هر زمان مشترک و یکسان هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ایده آلیست آموزش و پرورش را به عنوان یک کار عقلانی و روحانی در نظر
می گیرد ، بر واقعیات عینی دنیای مادی و ماده تأکید نمی کند ، تنها
تصورات ذهنی آنها - یعنی تصورات ذهنی دنیای مادی - را واقعی می داند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

"خواندن" را به عنوان یک فعالیت عقلانی تشویق می کند و آن را
بر مواد سمعی و بصری و شیوه های تجربی و حسی ترجیح می دهد ،
زیرا به عقیده وی اشیاء و دنیای مادی غیر واقعی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مشخصات عمده برنامهٔ ایده آلیسم به طور خلاصه از این قرار است :

۱- موضوع های ثابت و اجباری یعنی موضوع هایی که برای تحقق رشد عقلانی و اخلاقی ، هم چنین آموزش و پرورش عمومی هر فرد ضروری و لازم هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- تفاوت‌های فردی - در ایده آلیسم نو ، اطلاعات روانشناختی به منظور کمک به معلم برای انفرادی کردن تکالیف در چارچوب موضوع های درسی مشترک برای همه افراد مورد توجه قرار می گیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- انتخاب اخلاقیات - موضوع درسی هنجار آفرین است ، یعنی محتوا باید دانش آموز را برای دنیایی از امور انسانی با ایده های " چگونه باید بود " آشنا کند .

۴- توسعه فرهنگ به صورت فرآیند " آراستن " کودک با بهترین نمونه های هنر ، موسیقی ، ادبیات ، زندگینامه ، فیلم ها و غیره در نظر گرفته می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۵- سازمان موضوع درسی - محتوا با عبارات ساده و پر معنا ، به طور
ترتیبی و منطقی به صورتی تهیه شده است که دانش آموز از ساده ،
عینی ، و مقدماتی شروع بع مشکل ، انتزاعی ، و پیشرفته می رسد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۶- ارزشیابی یادگیرنده به صورت ذهنی است نه عینی ، سؤالات کتبی از
سنخ انشایی و سؤالات شفاهی برای سنجش معلومات و توانایی بیان آنها ،
و داوری درباره میزان آشنایی و تسلط وی با واقعیات است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

رئالیزم (Realism)

فلسفه رئالیزم از زمان ارسطو ، که به مدت بیست سال شاگرد افلاطون بوده ، آغاز شده است .

او یک فلسفه جدید و منظمی را به وجود آورد که به طور عینی با ماهیت واقعیت سروکار دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

با توجه به سؤال " هستی شناسی " ، دربارهٔ این که واقعیت چیست ،
ارسطو پاسخ می دهد که " ماده " یا " دنیای مادی " واقعیت دارد .
درختان ، کوهها ، حیوانات ، به طور کلی جهان خارج به طور واقعی وجود
دارند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

رئاليسم دينى ، و رئاليسم قديمى – يعنى كلاسيك ، عقيدة دارد كه معرفت واقعى به بهترين صورت از طريق الهام از خداوند ، و به وسيله استدلال و تجربه ، اثبات و فهميده مى شود .



فهرست مطالب



قبلى



سر فصل

به طور کلی ، رئالیست عقیده دارد که جهان و اجزاء آن به طور مستقل
از تصورات انسان وجود دارند و مطابق با قوانین ثابت عمل می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اشیاء ، انواع ، اجناس ، و افراد موجود در جهان به صورت واقعی و به همان گونه که هستند به وسیلهٔ انسان قابل شناخت می باشند ، نه به صورتی که انسان تصور می کند که آنها هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

رئالیست می گوید برای ما داشتن معرفت درباره این جهان و مردمی که روی آن زندگی می کنند ضروری است . بنابراین ، آموزش و پرورش باید شامل موضوع های درسی اساسی باشد که یادگیرنده را با دنیای لایتغیر ، که در آن زندگی می کند ، آشنا کند و سازگاری فرد با محیط مادی و اجتماعی را فراهم آورد .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

در بررسی معرفت شناسی رئالیسم و این که چه چیزی درست است ، می بینیم
رئالیست به مطالعه جهان و کشف اصول و قوانین آن به همان ترتیبی که وجود
دارند ، نظر می دهد .
تجارب حسی منظم و مرتب ، پایه و اساس ادراکات و معرفت را تشکیل می دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

معلم رئالیست ، هدف اصلی آموزش را در انتقال معرفت واقعی درباره
دنیای واقعی در نظر می گیرد بدون این که ضرورت معرفت عقلانی را از
نظر دور بدارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دانش آموزان باید از افراد مطلع و "دانا" یادگیرند ، و نباید آنهایی را که برای یادگیری اهمیت دارند ، کنار گذاشت .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نباید به شاگردان در انتخاب آن چیزهایی که باید آموخته شوند آزادی زیادی داده شود. این تنها در مسئولیت معلم است که تصمیم بگیرد شاگرد چه چیزی را باید یاد بگیرد، البته چه بهتر که در همان موقع رغبت ها و کنجکاوی او نیز ارضاء شوند.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

داشتن نظم و انضباط در آموزش و پرورش ضروری است .
معلم رئالیست خود را به عنوان فرد دارای معلومات ، سخت گیر ، و دقیقی
می بیند که باید کودکان را به خاطر رسیدن به هدف های بلند مدت وادار کند
از هدف های فوری ، خوشی و رضایت آنی چشم پوشی کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

احترام افراد از نظر اهمیت در مقام دوم و بعد از حقایق جهانی و قوانین طبیعی است. از معلم توقع دارند با همهٔ کودکان منصفانه و بی طرفانه رفتار کند. بعلاوه ، رئالیست انتظار دارد که همهٔ کودکان با یک روش و در یک زمان یادگیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از معلم انتظار می رود محیط یادگیری را دائماً تحت کنترل نگهدارد تا این که دقت کودکان به طور دائم به سوی هدفها و محتوای درسی متمرکز شود. رئالیست معتقد است که محتوا باید با تجارب یادگیرندگان ارتباط داشته باشد و امیدوار است هر موقع که ممکن باشد از رغبت ها و انگیزه های دانش آموزان استفاده کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزش شناسی رئالیسم از اعتقاد او به دنیای مادی و قانون طبیعی سرچشمه می گیرد. رئالیست معتقد به ارزش های ثابت است و به نظر وی آموزش و پرورش باید پشتیبان " حقایق " مسلم باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

رئالیست بر رشد قوای عقلانی انسان تأکید می کند اغلب اوقات به عنوان
" عقلیون " نیز شناخته می شوند . به نظر اینان ، مقصد غایی آموزش و
پرورش رشد قوای ذهنی عقل است نه تربیت برای وظایف شغلی .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

عقلیون اصرار دارند که " خرد " و قوای عقلانی را می توان از طریق مطالعه آثار بزرگ ادبیات ، فلسفه ، تاریخ ، علوم ، که در آنها مردان خردمند آرمانها و دستاوردهای خود را آشکار ساخته اند به بهترین وجهی پرورش داد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

با توجه به عقیده آنان - عقلیون ، دربارهٔ این که این نیازهای ثابت را می توان به وسیله برنامه های تربیتی ضروری ثابت ارضاء کرد ، اغلب اوقات اصطلاح " پایدارگرایی " برای آنان اطلاق می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هدف غایی آموزش و پرورش ، هم چنانکه گفته ایم ، عبارت است از هدایت یادگیرنده برای شناخت جهانی که در آن زندگی می کند ، آن چنان که بتواند بر واقعیت ها تسلط یابد و به بهترین صورتی خود را با مجموعه ایده آلیست از عناصر مادی و انسانی سازگار کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه درسی معمولاً بر علوم ، ریاضیات ، و زبانهای خارجی به عنوان عناصر اصلی آموزش و پرورش تأکید دارد . به نظر رئالیست علوم و ریاضیات از اهمیت بیشتری برخوردارند . علوم انسانی از اهمیت کمتری برخوردار است و در برنامه در مقام پایین تری قرار دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

موضوع و محتوای درسی ، که به وسیله اقتدار سنتی تعیین می شوند ، از منطق و ترتیب قابل پیش بینی پیروی می کنند . از ساده شروع و به مشکل و پیچیده پیشرفت می کنند . معلم نقشی در تعیین محتوا ندارد ، و به طور کلی باید مطابق با برنامه زمانی ، دروس متعدد را تدریس کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نقش معلم در ارزشیابی پیشرفت دانش آموزان نیز مهم و قابل توجه است.
ارزشیابی باید به طور عینی و به صورت علمی تر و دقیق تر انجام گیرد.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پراگماتیسم (Pragmatism)

پراگماتیسم اصولاً علاقه مند به "چیزهایی غایی" یعنی ثمر، نتیجه، و امور مسلم است. فکر پراگماتیسم را "پیرس" آورد و ویلیام جیمز، با بیان دقیق تر و روشن تر به آن اعتبار بخشید، جان دیوئی فلسفه خود را بر پایه آن بنا کرد.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آزمودن نهایی هر مفهوم یا فرآیندی ، نتیجه بخشی آن در عمل است . به بیان دیگر ، برای تعیین معنای هر فکر و اندیشه ایده آلیست آن را در دنیای واقعی بکار ببر ، هر چه در عمل نتیجه داد معنای آن فکر و اندیشه خواهد بود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دیوئی فلسفه را نظریه عمومی آموزش و پرورش می داند و در تفسیر
آن چنین می گوید :
" فلسفه نوعی از تفکر است و مانند سایر انواع فکر ، در ضمن تجربه
انسانی ، دنبال عناصر مبهم و مجهول و نامعین هستی می گردد و برای
تبیین و غلبه بر آن ها طرح هایی عرضه می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مسائل مورد نظر فلسفه از زندگی اجتماعی سرچشمه می گیرند . در زندگی اجتماعی جریانات ناسازگار و متضاد فراوانی وجود دارند پس فلسفه وسیله ایده آلیست است اولاً برای تبیین ناسازگاریها و تضادها ، و ثانیاً برای کشف راه حل ناسازگاریها و تضادها .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

چون تغییر اوضاع اجتماعی و رفع ناسازگاریها و تضادها بر عهده آموزش و پرورش است ، پس فلسفه زمینه نظری یا نظریه عمومی آموزش و پرورش
شمرده می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در رابطه با آموزش و پرورش ، پنج موضوع اصلی در این فلسفه مورد توجه قرار می گیرند ، که از این قرار هستند :

- ۱- واقعیت تغییر
- ۲- ماهیت اجتماعی و زیستی انسان
- ۳- نسبی بودن ارزش ها
- ۴- اهمیت دموکراسی به عنوان روش زندگی
- ۵- ارزش هوش نقاد



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۱- واقعیت تغیر

به این معنا که تنها واقعیت ، " تغیر است . به نظر این مکتب ، واقعیت به وسیلهٔ عمل متقابل انسان با محیط خویش به وجود می آید و نمی توان اطمینان پیدا کرد که هر چیزی برای همیشه لایتغیر خواهد ماند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به این اعتبار ، آموزش و پرورش نیز امر متغیر و پیوسته در جریان پیشرفت است .
مربیان باید آمادۀ تغییر و اصلاح خط مشی ها و روش ها بر اساس معرفت و
تغییرات جدید در محیط باشند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هدفهای آموزش و پرورش باید تغییر پذیر و قابل انعطاف باشند. دیوئی تأکید می کند که هنگام تعیین هدفهای آموزش و پرورش ، امکانات و وسایل نیل به آن ، موانع و محدودیت ها و سایر عوامل دخیل را باید مورد توجه قرار داد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

او برای هدفهای تربیتی خوب ویژگیهایی قایل می شود که از این
قرارند :

الف - هدف تربیتی باید مبتنی بر فعالیت ها و نیازهای اصیل
یادگیرنده ، که شامل غرایز و عادات اکتسابی هستند ، باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - هدف تربیتی باید با اوضاع و احوال محیط شخص موافق باشد تا حصول آن میسر گردد .

پ - هدف تربیتی باید عینی و قابل تصور و تحقق باشد .

هدف آموزش و پرورش باید تأمین رشد طبیعی ، تدارک قابلیت اجتماعی ، و بسط شخصیت کودک باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- ماهیت اجتماعی و زیستی انسان

آموزش و پرورش عملی طبیعی و الزامی است و باید به کودک زندگی در جمع و همکاری با آنها را بیاموزد و آگاهانه خود را با نیازها و خواست های اجتماعی سازگار گرداند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- نسبی بودن ارزش ها

ارزش ها و " حقیقت " به زمان و معرفت جدید بستگی دارند . پراگماتیست وجود " مطلق " ها را که خوب و بد را می سنجند ، رد می کند و بر آزمودن ارزش ها بر اساس تجربه انسانی تأکید می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

و عقیده دارد که :
الف - ارزش ها متغیرند .
ب - ارزش های احتمالی - یعنی درست نما هستند ، زیرا تحت
مجموعه ایده آلیست از شرایط و موقعیت های مختلف ، ارزش های
متفاوتی وجود خواهند داشت .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پ - ارزش ها برخاسته از نیازهای جامعه و فرد هستند ، "

اعمال خوب " نتیجه نیازهای مهم اخلاقی و زیبایی شناسی هستند .

ت - ارزش ها پیامدهایی برای عموم دارند .

ث - ارزش ها جهانی نیستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- اهمیت دموکراسی به عنوان روش زندگی

معلم پراگماتیست اعتقاد دارد شکل دموکراتیک حکومت وجو دموکراتیک واقعی کلاس درس ، یادگیرندگان را برای زیستن و رشد یافتن از طریق مشارکت هوشمندانه در اعمال متقابل اجتماعی و سازگاری با جامعه متغیر توانا می سازد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به نظر پراگماتیست همه افراد باید فرصتهای مساوی برای تحصیل و انتخاب شغل و کارهای زندگی خود داشته باشند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۵- ارزش هوش نقاد در همهٔ اعمال انسان

به نظریروان پراگماتیسم ، دنیا وروابط انسان با محیط مادی و اجتماعی همواره در حال تغییر هستند و لازمهٔ سازگاری برای زندگی موفقیت آمیز در چنین دنیایی داشتن نگرش تحلیل انتقادی و عکس العمل هوشی به بی ثباتی هاست .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از نظر پراگماتیسم ، معلم نباید دانش آموز را در سازگاری با جامعه یاری دهد . زیرا ،
در این صورت او معرفت را از تجربه جدا می کند . به جای آن باید موقعیت های
متنوعی را در کلاس به وجود آورد تا فرد بتواند کنجکاوی عقلانی را تجربه کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تفکر محور آموزش و پرورش قرار می گیرد . معلم باید دانش آموز را برای
کشف موضوع درسی ومحتوای برنامه ای که برای او سودمند توانند بود ،
تحریک کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

وظیفه معلم این است که به جای تحمیل افکار و عقاید خود و تلقین معرفت به کودکان ، موقعیت های گوناگونی فراهم آورد تا خود کودکان به طور دائم با مسائل و مشکلات متناسبی برخورد کنند و برای حل آنها کوشش نمایند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

موضوع های درسی به صورت بخش های ویژه ای از معرفت نظیر
اقتصاد ، تاریخ ، جغرافیا و غیره ، به طور جداگانه ، بدون ارتباط با
نیازمندیهای کودکان ، و در زمانهای معین عرضه نمی شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ها ، درباره موضوعها (تم های) ویژه متمرکز می شوند که بعضی مواقع " واحد کار " نامیده می شوند ، مانند ارتباطات ، حمل و نقل ، واردات و صادرات و غیره .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

منبع کسب اطلاعات برای یادگیرندگان ، تنها کتاب درسی و یا معلم نیست . در صورت نیاز و لزوم می توانند از ماشین های آموزشی ، کامپیوتر ، " کیت های " آموزشی ، مواد و برنامه های دیداری و شنیداری ، به طور کلی از تکنولوژی آموزشی ، از افراد مطلع و متخصص و غیره ، با راهنمایی معلمان خود یاد بگیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ومحتوا ، از نظر پراگماتیسم مبتنی بر نیازها و رغبت های کودکان است ،
وهدف آن عبارت از رشد مهارتها ، مفاهیم ، وتوانایی های عقلانی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل پنجم

اطلاعات درباره معرفت ودانش بشری

چهارمین منبع مهمی که در برنامه ریزی درسی باید مورد توجه قرار گیرد معرفت موجود جوامع بشری است که باید از آن برای آموزش و پرورش کودکان ونوجوانان در مراحل مختلف رشد استفاده کرد .



نوع اطلاعات مورد لزوم دربارهٔ معرفت و دانش :

ترقیات علمی و توسعه تکنولوژی همراه با کاربردهای گسترده آن در زمینه های گوناگون اقتصادی ، سیاسی ، و اجتماعی چنان سرعت یافته است که آنچه تا چند سال پیش جزو مفروضات و یا در مراحل اولیه رشد بودند امروز بخش مهمی از دانش بشری را تشکیل می دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در مواردی سرعت تحول و پیشرفت علمی و فنی چنان است که مدارس حتی فرصت ارزشیابی از برنامه ها و دروس چند سال پیش را ، که به نظرشان از ارزش و اعتبار خاصی برخوردار بودند ، به دست نمی آورند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یکی از وظایف عمده ای که کارشناسان علوم اجتماعی و انسانی در پیش دارند یافتن نقاط کنش و واکنش متقابل و نقاط آشتی میان تکنولوژی و فرهنگ است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از جمله وظایف نظام های آموزشی که به همین اندازه اهمیت دارد ،
کاستن از شکاف موجود میان این دو گونه فرهنگ [فرهنگ علوم
و تکنولوژی و فرهنگ توده مردم] است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

باید سعی شود محتوا و روشهای آموزشی که انتخاب می شوند با محیط طبیعی ، فرهنگی ، اجتماعی ، و نیازهای افرادی که آموزش می بینند ، پیوند و سازگاری بیشتری داشته باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزان نوع اطلاعات مورد لزوم درباره دانش و معرفت را با استعانت از پژوهشگران ، دانشمندان ، نویسندگان کسب می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

این اطلاعات در یک قسمت از معرفت بشری ، مثلاً در یکی از رشته های علوم انسانی ، تجربی ، ریاضی و یا فنی به طور فهرست وار از این قرار هستند :
۱- اطلاعات دربارهٔ اصول اساسی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۲- اطلاعات درباره ملاک و معیار برای انتخاب انواع مناسب موضوع و محتوا
- ۳- اطلاعات درباره روش های تنظیم معرفت و دانش برای استفاده در مدرسه



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

- ۴- اطلاعات درباره ملاک بررسی و انتخاب کتاب های درسی از نظر محتوای علمی و مناسب بودن آنها برای رسیدن به هدفها
- ۵- اطلاعات درباره ملاک و معیارهای تعیین توالی موضوع و محتوای دانش و معرفت مورد نظر از لحاظ منطقی و روانشناختی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

منابع موجود برای کسب اطلاعات یاد شده :
برای کسب اطلاعات دربارهٔ معرفت و دانش بشری می توان از کتب
متعددی که دربارهٔ رشته های گوناگون معرفت بشری نگاشته شده اند و
حاوی آخرین اطلاعات و مطالعات پیشرفته در حوزه های مورد نظر
هستند ، و نیز از مجلات علمی و گزارشهای تحقیقات استفاده کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

اطلاعات مورد لزوم را می توان از طریق بررسی نتایج کنفرانس ها ،
نیز نقطه نظر ها و توصیه های مطلعین بدست آورد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

موارد استفاده از اطلاعات بدست آمده :

از اطلاعات به دست آمده در انتخاب موضوع و محتوا برای طرح ریزی برنامه های درسی و آموزشی ، در کارهای مربوط به مراجعه به منابع و مراجع ، تهیه مواد و وسایل آموزشی استفاده می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هم چنین نظریات مشورتی افراد مطلع در طراحی محتوای برنامه های درسی و آموزشی ، و در تهیه راهنما برای استفاده معلمان و یادگیرندگان مورد استفاده قرار می گیرند . علاوه بر آن ، از اطلاعات بدست آمده در انتخاب طرح یا طرح هایی برای سازمان برنامه های درسی و آموزشی و غیره استفاده می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه درسی مناسب :

در سالهای اخیر ، بیشتر علمای آموزش و پرورش و گروه های مختلف جامعه ، از نظام آموزش و پرورش به ویژه برنامه های درسی و آموزش ، مناسب با زندگی و نیازهای کودکان و جوانان ، و جامعه تهیه و تنظیم نشده اند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

این انتقادات موجب شده اند که محتوای بیشتر دروس در کلاسهای ابتدایی و بالاتر تغییر و یا بهبود نسبی پیدا کنند . مثلاً برنامه ریاضی دوره ابتدایی از صورت سابق و نامناسب خود به صورت علمی تر و بر اساس نظریه مجموعه ها تنظیم شده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

همچنین بهبود نسبی در بیشتر دروس دوره راهنمایی و دبیرستان مشهود است .

سایر منابع اطلاعات مؤثر در برنامه ریزی درسی :
علاوه بر چهار منبع اصلی ، سه منبع فرعی ، یعنی :
۱- قوانین ومقررات ، به طور کلی ساخت و نظام آموزش و پرورش



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۲- منابع و وسایل ، به طور کلی مقدمات و امکانات
- ۳- نتایج تحقیقات و نظریات مشورتی افراد مطلع ، در برنامه ریزی
- آموزشی و درسی مؤثرند که باید مورد توجه برنامه ریزان قرار گیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۱- ساخت و نظام آموزش و پرورش :

مدارس نهاد اجتماعی هستند که وظایف و نقش خود را باید مطابق با قوانین و مقرراتی انجام دهند که به وسیله نهادهای قانونی و قانون گذاری وضع و تدوین یافته اند . برنامه ریزان باید این قوانین و مقررات را در نظر بگیرند .
برنامه ریزان باید توجه کنند که مدارس نهاد سیاسی نیز می باشند و به طور کلی ، آموزش و پرورش با سیاست آمیخته است .



تصمیمات شوراهای برنامه ریزی ، معلمان و مدارس ، هیأت امناء دربارهٔ فعالیت ها و برنامه های مدارس به طور کلی باید با قوانین آموزش و پرورش ، که به وسیله شورای عالی فرهنگ و سایر نهادهای قانون گذاری به تصویب رسیده است نیز با آنچه در قانون اساسی آمده است ، مطابقت داشته باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- منابع و وسایل :

برنامه ریز باید امکانات و منابع ، تنگناها و موانع مالی ، اداری ، فنی ، اجتماعی ، اقتصادی و انسانی را در نظر بگیرد .

با توجه به منابع و وسایل موجود یا دسترس ، میان فعالیت های آموزشی و خواست ها حق تقدم و اولویت هایی قایل شود و در تنظیم برنامه مقدمات و محدودیت ها را از هر لحاظ مطمح نظر قرار دهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- نتایج تحقیقات و نظریات افراد مطلع :

از یافته های تحقیقات و نظریات افراد مطلع می توان :

- ۱- در تعیین حوزه امکانات عملی آموزش و قابل اجرا بودن برنامه ها
- ۲- در برنامه ریزی آموزش های ضمن خدمت ، و فوق برنامه های آموزشی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۳- در تعیین امکانات برای برنامه ها و آموزش های تجربی و نوآوری ها
- ۴- در برنامه ریزی برنامه های آموزشی ویژه ، مانند سوادآموزی
- ۵- در تهیه وسایل و نحوه استفاده از آنها و امکانات سایر نهادها و جلب همکاری های آنان و غیره استفاده کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل ششم

طرح ریزی برنامه های درسی

برنامه ریزی آموزش و پرورش چیست و مراحل آن کدام است ؟

کومز ، برنامه ریزی آموزشی به معنای وسیع آن را " کاربرد تجزیه و تحلیل منطقی در آموزش و پرورش به منظور افزایش کارایی و تأثیر آن در رفع نیازهای دانش آموزان ، دانشجویان ، و جامعه " می داند .



لِکت برنامه ریزی را " فراگرد تعیین هدفهای مناسب ، تشخیص مسائل
و نیازها ، امکانات و محدودیت ها ، و تنظیم فعالیت ها و برنامه ها برای رسیدن
به هدف ها تعریف می کند . "



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کارشناسان یونسکو " برنامه ریزی آموزش و پرورش برداشتی است منطقی و علمی برای حل مسائل آموزشی ، و آن مشتمل است بر تعیین هدفها و منابع ، بررسی شقوق مختلف عمل و انتخاب عاقلانه بین آنها ، تصمیم گیری در مورد هدف های مشخص در محدوده زمانی معین ، وبالاخره ساز کردن بهترین تدابیر و وسایل برای تحقق بخشیدن منظم به تصمیمات مزبور " .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی آموزش و پرورش هدف نیست ، بلکه طرح تدبیر وسیله ای
است برای رسیدن به هدفهای آموزش و پرورش است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی آموزشی ، مشتمل بر یک رشته اقدامات و عملیات مرتبط و وابسته به هم است که به اجمال از این قرار هستند :

- ۱- مشخص کردن هدف های آموزش و پرورش
- ۲- شناسایی وضع کنونی آموزش و پرورش و روند آن
- ۳- سنجیدن شقوق مختلف
- ۴- پیاده کردن برنامه



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

قسمت اصلی و هسته مرکزی برنامه های آموزش و پرورش ، بودجه و اعتبارات آموزشی نیست ، بلکه برنامه درسی است که باید مورد عنایت قرار گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامهٔ درسی شامل کلیه فرصت های یادگیری و تجاربی است که کودکان
و جوانان باید با راهنمایی و یاری معلمان و زیر نظر مدرسه کسب کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تدریس مستقیم در کلاس درس بخشی از برنامه درسی است . فعالیت های مدرسه ای
مانند انجمن ها ، مسابقات ورزشی ، نقاشی ، و علمی ، شوراهای دانش آموزان
ودانشجویان ، و طرح کاد (کار ودانش) و غیره بخش های دیگری از برنامه درسی
هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

خدمات مدرسه ای مانند کتابخانه ، خدمات بهداشتی ، مشاوره
وراهنمایی نیز بخش هایی از برنامه درسی محسوب می شوند . حتی ،
محیط و جو حاکم بر روابط متقابل شخصی در مدرسه نیز بخش
دیگری از برنامه درسی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فرایند برنامه ریزی درسی :

فرایند برنامه ریزی درسی به طور کلی شامل چهار مرحله است که از این قرارند :

- ۱- تعیین هدفهای کلی (و حیطه ها)
- ۲- طرح ریزی حیطه های برنامه درسی
- ۳- پیش بینی چگونگی اجرای برنامه ها
- ۴- طرح ریزی ارزشیابی از برنامه های درسی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

طرح ریزی حیطه های برنامه درسی

حیطه برنامه درسی :

طرح ریزی برنامه درسی تا اندازه ای به طرح ریزی یک ساختمان شباهت دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

حیطه برنامه درسی عبارت از مجموعه فرصتها و فعالیت های یادگیری
طرح ریزی شده برای رسیدن به یک هدف کلی و مجموعه خرده
هدفهای مربوط به آن است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فرایند طرح ریزی حیطه های برنامه درسی

- ۱- در نظر گرفتن عوامل اساسی مربوط به حیطه معین
- ۲- مشخص کردن خرده هدفهای یک حیطه
- ۳- مشخص کردن انواع فرصت های یادگیری ممکن
- ۴- تعیین طرحهای درسی مناسب
- ۵- تهیه و تصریح اجزاء مقدماتی طرح
- ۶- پیش بینی شرایط و وسایل لازم برای پیاده کردن طرح



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۱- در نظر گرفتن عوامل اساسی مربوط به حیطه معین

زمانی که آرمانها و نیازهای جامعه ، نیازهای یادگیرندگان فرایند یادگیری ، معرفت و دانش لازم مشخص شدند برنامه ریزان کار خود را باید روی داده های خاصی متمرکز کنند که مناسب با حیطه معین و جمعیت شناخته شده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- مشخص کردن خرده هدفهای یک حیطه

هدف ها به طور کلی در سه سطح به صورت :

(۱) هدفهای آرمانی و کلی

(۲) هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش

(۳) و درسی مشخص می شوند .

هدف های کلی بیشتر از نیازها و توقعات یادگیرندگان و جامعه ،

و فلسفه اجتماعی و آرمانهای کلی سرچشمه می گیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

این نوع هدفها ، که در واقع بیان کننده یک فلسفه تربیتی و مشخص کننده جهت گیری فعالیت های آموزشی و پرورشی یک کشور هستند هدفهای آرمانی نیز نامیده می شوند ، و چون به صورت کلی بیان می شوند به درد برنامه ریزان درسی نمی خورند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

این هدفها راهنمای کلی تعیین هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش هستند .

در سطح دوم ، هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش ، یعنی هدفهای آموزش و پرورش در دوره های ابتدایی ، راهنمایی ، متوسطه ، و دانشگاه قرار می گیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هم چنین هدفهای رشته های آموزشی در دوره های یاد شده مانند
هدفهای آموزش علوم در دوره راهنمایی و یا دبیرستان ، یا هدفهای
آموزش فنی و حرفه در دوره عالی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش ، و هدفهای رشته های آموزشی در دوره های مذکور ، برنامه درسی اساس هدفهای آرمانی تعیین می شوند . در مقایسه با هدفهای آرمانی دقیق تر ، روشن تر ، و گویاتر هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هدفهای سطح سوم ، هدفهای درسی هستند که معمولاً معرف تغییراتی هستند که انتظار داریم فرایند آموزش و پرورش در جسم و جان آدمی به وجود آورد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هدفهای درسی از خرده هدفهایی نشاء می گیرند اما ، نسبت به آنها به مراتب روشن تر و دقیق تر بیان می شوند به طوری که بازده برنامه های آموزشی را به صورت ویژگیهای رفتاری که از یادگیرندگان انتظار می رود مشخص می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پس لازمه طراحی یک حیطه برنامه ، در واقع ، حرکت از یک هدف کلی دوره ها و
یا رشته های آموزشی به سوی خرده هدفها و هدفهای درسی یا آموزشی (رفتاری)
قابل وصولی است که در چارچوب امکانات حیطه برای جمعیت معینی در نظر
گرفته شده اند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- مشخص کردن انواع فرصت های یادگیری ممکن
تجارب یادگیری ، در حقیقت ، وسایل اساسی و ضروری برای رسیدن به
هدفهای آموزش و پرورش هستند که یادگیرنده باید کسب کند .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

یادگیری اساساً از طریق فعالیت هایی صورت می گیرد که یادگیرنده انجام می دهد. اصطلاح " تجربه یادگیری " نیز به عمل متقابل بین یادگیرنده و شرایط خارجی محیطی که یادگیرنده به آن واکنش نشان می دهد، اطلاق می شود.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کار مهم برنامه ریز این است : آن گونه فرصت های یادگیری را پیش بینی کند
که هم موجب واکنش ها یعنی فعالیت های خود یادگیرنده شود ، هم سبب
تحقق هدفهای آموزش و پرورش باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بعضی از انواع فرصت های یادگیری طبقه بندی شده به عنوان نمونه از این قرارند :

نوع اول فرصت های یادگیری ، از نوع " اکتشافی " هستند که در زمینه های
هنر ، کارهای دستی و صنعتی ، موسیقی ، وزبانهای خارجی به صورت دروس
دوره ای ، یعنی برای مدت معینی از تحصیل ، پیش بینی می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نوع دوم ، فرصت های یادگیری پیش بینی شده ، دروس مربوط به
زمینه های جامعه شناسی و ادبیات هستند .
نوع سوم ، فرصت های یادگیری طرح های یادگیری مستقل برای
یادگیرندگانی هستند که رغبت های ویژه ای دارند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نوع چهارم فرصت های یادگیری ، و شاید مهمتر از همه ، فعالیت های ویژه ای است که برای دانش آموزان و بیشتر به وسیله خود آنان ، و با توجه به انواع و اقسام امکانات ، پیش بینی و تنظیم می شوند . مانند ، انواع فعالیت های ورزشی ورزشی ، فعالیت های مربوط به سخنرانی ، روزنامه نگاری ، و نمایش .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اصول کلی انتخاب فرصت ها و فعالیت های یادگیری

آن اصول به اجمال از این قرارند :

۱- اصل اول ، برای رسیدن به هر هدف تربیتی ، فعالیت ها و تجارب یادگیری چنان باید انتخاب شوند که به دانش آموز فرصت انجام دادن نوع رفتار مورد نظر هدف را بدهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- اصل دوم ، این است که فعالیت های یادگیری چنان باید تعیین شوند که دانش آموز از انجام دادن نوع رفتار مورد نظر هدفها رضایت خاطر کسب کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۳- اصل سوم ، با توجه به تجارب و فعالیتهای یادگیری ، روشنگر این نکته است که واکنشهای مورد نظر و مطلوب این تجارب باید در حیطه توانایی و حد امکان دانش آموز باشند .
- ۴- اصل چهارم ، این است که برای رسیدن به یک هدف معین می توان از فعالیت ها و تجارب متعددی استفاده کرد .



۵- اصل پنجم ، بیانگر این مطلب است که یک تجربه یادگیری معین معمولاً بازده های متعددی به بار می آورد . مثلاً ، دانش آموز ضمن حل مسائل مربوط به بهداشت ، با یک سلسله اطلاعات بهداشتی نیز آشنا می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- تعیین طرحهای درسی مناسب

اصل ویژه ای که در طراحی مورد توجه قرار می گیرد توجه به نیازهای علمی و علاقه های فردی یادگیرندگان است .

نظریه های مربوط به طراحی و سازمان دادن معارف و موضوعهای درسی ، محدوده و توالی فرصت ها و فعالیت های آموزشی و یادگیری را تعیین می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۵- تهیه و تصریح اجزاء مقدماتی طرح

این مرحله از برنامه ریزی ، گروه طراح ، فهرست مقدماتی از انواع فرصت های یادگیری - مانند موضوعها یا دروس ، دروس کوتاه مدت ، فعالیت ها و تجارب اجتماعی ، مطالعات مستقل ، و مهارتهای گروه بندی شده و توالی آنها و غیره را به عنوان اساسی برای انتخاب کردن اصول طرح ها تهیه می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آنگاه که طرح ها انتخاب شوند ، فرصت ها و فعالیت های یادگیری به طور آگاهانه تری طراحی می شوند . بنابراین ، یک برنامه برای حیطه مثلاً ، روابط انسانی ممکن است شامل حداقل دو طرح اصلی یعنی (الف) ماده و موضوع درسی ، (ب) فعالیت و مسائل اجتماعی باشد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۶- پیش بینی شرایط و وسایل لازم برای پیاده کردن طرح

شرایط لازم برای پیاده کردن این برنامه شامل فعالیت های زیر خواهد بود :
الف - تربیت و آماده کردن گروه معلمان ، به ویژه در درس علوم اجتماعی ، و هنرهای زبان



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - تهیه واحدهای درسی جزء (بخش ها و فصول دروس یا " واحدهای درسی ")
ج - پیش بینی وسایل فیزیکی و تصمیم گیری درباره آنها ، مانند پیش بینی اتاق
درس و وسایل مربوط به آن متناسب با تعداد دانش آموزان ، و سفارش هر نوع مواد و
وسایل خاصی که برای تدریس درس مذکور لازم است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل هفتم

انواع طرح های برنامه درسی

برنامه درسی دارای انواع متفاوت طرح ها هستند ، مانند:

- (۱) طرح هایی که برنامه درسی شایستگی های ویژه
- (۲) فعالیت ها و مسائل اجتماعی
- (۳) نیازها و علاقه فردی
- (۴) یا بر معارف و موضوعهای درسی بیشتر تأکید می کنند .



۱- طرح هایی که برنامه درسی شایستگی های ویژه تأکید می کنند

این طرح ها که بیشتر در مدارس حرفه ای و فنی بکار می روند برنامه درسی مهارتها و عملکردهای خاصی تأکید می کنند .
این طرح ها رابطه مستقیم میان هدفها ، فعالیت های یادگیری ، و اجرا را به شدت مورد توجه قرار می دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در طرح های مربوط به ایجاد شایستگی های ویژه ، عملکردهای مورد نظر به صورت هدفهای رفتاری یا عملی ، یا شایستگی ها تصریح و تعریف می شوند ، فعالیت های یادگیری برای رسیدن به هر هدف مشخص می شوند ، و عملکرد یادگیرنده به عنوان پایه ای برای حرکت وی از یک هدف به هدف دیگر مورد بازبینی قرار می گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در طرح های مربوط به ایجاد شایستگی های ویژه ، نقش ها و عملکردهایی را که یادگیرندگان باید یاد بگیرند به صورت یادگیری کارها ، فعالیت ها ، و مهارت ها به طور صریح ، تدریجی و متوالی ، و قابل نشان دادن مشخص می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- طرح هایی که برنامه درسی فعالیت ها و مسائل اجتماعی تأکید می کنند

معمولا مبتنی بر سه نظریه طراحی هستند :

- ۱- نظریه رویکردهایی به نقش های اجتماعی
- ۲- نظریه ای که برنامه درسی باید در گردها گرد جنبه ها یا مسائل زندگی اجتماعی تنظیم شود .
- ۳- نظریه بازسازی اجتماعی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مخرج مشترک این نظریه ها ، طرح برنامه درسی است که روی فعالیت و یا مسائل اجتماعی بیش از معارف و موضوعهای درسی معمولی یا سایر عناصر سازمان دهنده برنامه تأکید می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نمونه فهرست عناوین نقش های اصلی زندگی اجتماعی از این
قرار هستند :
محافظت و حمایت از زندگی ، ملک و مال ، و منابع طبیعی ، تولید کالا و خدمات
و توزیع بازده تولید



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

، مصرف کالا و خدمات ، ارتباط و انتقال مردم و کالا ، تفریحات ، ابراز جوشش
های ذوقی ، اظهار سائق های دینی ، آموزش و پرورش ، گسترش آزادی ،
وحدت و تمامیت فرد ، واكتشاف .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

خلاصه ، این قبیل طرح ها ، فعالیت ها و یا مسائل اجتماعی را عناصر اصلی
یا هسته مرکزی خود قرار می دهند . این عناصر تعیین کننده دامنه و
وسعت برنامه درسی یا بخش مهم آن است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- طرح هایی که بر نیازها و علاقه های فردی تأکید می کنند

نظریه هایی که به طور مستقیم نیازها و علاقه های یادگیرنده را به عنوان پایه و اساس طرح خود قرار می دهند به نامهای مختلف مانند " کودک محوری "، " تجربه محوری "، " پیشرفته "، " فردمداری "، و " انسان گرایانه " و غیره خوانده می شوند .



به طور کلی مشخصات طرح های مبتنی بر نیازها و علاقه های
فردی از این قرار است :

الف - طرح برنامه ، به طور کلی ، مبتنی برنامه درسی شناخت نیازها و علاقه
های یادگیرنده است .

ب - طرح برنامه به شدت انعطاف پذیر است .

پ - آموزش معمولاً به طور فردی است و معلم نقش راهنما دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- طرح هایی که بر موضوعهای درسی تأکید می کنند
مفهوم مسلط برنامه های تحصیلی ، چه در گذشته و حال ، موضوعهای درسی
است که در مدرسه به وسیله معلم تدریس ، و به وسیله دانش آموز یادگرفته
می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ویژگیهای طرح هایی که بر موضوعهای درسی تأکید می کنند

آنچه بیشتر جنبه " تربیتی " طرح برنامه مبتنی برنامه درسی موضوعهای درسی را مشخص می کند اصل ذاتی یا ساخت خود معارف و علوم ، یعنی دیسیپلین هاست که به عنوان موضوع درسی در نظر گرفته می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

معنا و مفهوم دیسیپلین (معرفت سازمان یافته)
واژه دیسیپلین (Discipline) از واژه (Discipulus) لاتین ، یعنی کسی
که از دیگری یاد می گیرد ، و آنهم از فعل (Discere) به معنای " یاد گرفتن "
مشتق شده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

از نظر واژه شناختی نیز دیسیپلین به عنوان معرفتی تعبیر می شود که
از ویژگی آن مناسب بودن برای تدریس و قابل استفاده بودن برای
یادگیری است . به این اعتبار ، دیسیپلین معرفت سازمان یافته مناسب
برای آموزش است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ملاک و میزانی را برای سنجش درجه و کیفیت دیسیپلین
فراهم می کنند . این صفات از این قرار هستند :

- (۱) ساده سازی تحلیلی
- (۲) هماهنگی ترکیبی
- (۳) و پویایی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ساده سازی تحلیلی

ضرورت نخستین برای تدریس مؤثر ، ساده سازی است . به طور کلی مفهوم بودن مبتنی بر کاهش اساسی در چند گانگی برداشت های ذهنی است که در معنا با احساس ها و تصورات برخورد می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یادگیری کودک شامل رشد توانایی او برای جور کردن و انتخاب کردن ، یعنی ساده کردن است .
یک نماد - مثلاً یک کلمه ، به انسان امکان می دهد تعداد نامحدود
خصوصیات را زیر یک " مفهوم " طبقه بندی کند و از این راه به طور مؤثری
از پیچیدگی تجربه اش بکاهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

رمز یادگیری انسان در تعمیم است
ساده سازی تجربه به وسیله بکار بردن نمادها را ساده سازی تحلیلی نامند . به
این اعتبار ، فرایند تحلیل عبارت از جور کردن طبقات اشیاء است ، و آن یعنی
جور کردن از طریق تمیز تشابهات و تناقضات انجام می گیرد که به موجب آن "
موجودات " برنامه درسی حسب صفات و ویژگی هایشان جدا می شوند و به
صورت ترتیبی انتظام می یابند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ملاک دیسیپلین خوب در ساده کردن فهمیدن است .

هماهنگی ترکیبی

غرض از ترکیب ، ساختن " کل های " جدید ، و هماهنگی عناصر به صورت ساختارهای معنی دار مربوط به هم است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تفکر دیسیپلینی ، تفکر سازمان یافته است . تفاوت ها و تمایزها در داخل
چارچوبی ترتیب یافته اند که امکان بینش ترکیبی را می دهد . هر دیسیپلین
یک ساختار ترکیبی از مفاهیم است که در آن تمیز تشابهات به وسیله تحلیل
امکان یافته است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پویایی

سومین کیفیت معرفت در یک دیسیپلین ، پویایی نامیده می شود . منظور از پویایی قدرت راهبردی به سوی فهمیدنی های بعدی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

معرفت سازمان یافته و سازمان نیافته

بدیهی است خط فاصل مشخصی میان معرفت سازمان یافته و سازمان نیافته وجود ندارد. در یک انتها، اطلاعات پراکنده و جدا از هم وجود دارند که در حوزه هیچ دیسیپلین نظام یافته قرار نگرفته اند.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در انتهای دیگر ، ساخت های نظریه ای با عناوین مشخص وجود دارند
که به سهولت می توان به عنوان یک دیسیپلین مطابق با معنای یاد
شده قبلی تشخیص داد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در میان اینها ، انواع معرفتی قرار می گیرند که دارای درجات مختلفی از دیسیپلین هستند که شاید بهتر است از آنها به عنوان دیسیپلین های ضعیف و قوی نام برد . تفاوت تنها در میزان و درجه تطابق آنها با سه ملاک یاد شده برای آموزندگی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بنابراین مثلاً، "ریاضیات" با توجه به ابزارهای تحلیلی قدرتمند و پویایی که برای تحلیل و ترکیب، و خلاقیت مفید بی پایان دارد، دیسیپلین قوی تر از "علوم سیاسی" دارد.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

همه حوزه های معرفت ، در داخل یک دیسیپلین قرار نمی گیرند . زیرا همه آنها نشانگر کیفیت تحلیلی ، ترکیبی ، و پویایی نیستند .
" موضوعهای درسی " از میان دیسیپلین ها ، یعنی معرفت نظام یافته باید انتخاب شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

سازمان دادن محتوای برنامه درسی و یادگیری

از اهم وظایف مدرسه است که فعالیت ها و تجارب یادگیری را چنان پیش بینی ،
تنظیم ، و ارائه کند که یادگیری مورد نظر در یادگیرندگان به وجود آید و هدفهای
آموزشی و پرورشی تحقق پیدا کنند . نوع سازمان برنامه درسی عامل مهمی در تعیین
چگونگی یادگیری است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای تهیه برنامه درسی مؤثر و اثر بخش ، فعالیت های آموزشی و تجارب یادگیری باید به صورتی تنظیم شوند که همدیگر را تقویت کنند و دارای اثر متحد و یکپارچه باشند تا بتوانند الگوهای رفتاری مورد نظر را در یادگیرنده به وجود آورند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مسائل مربوط به سازمان دادن محتوای برنامه درسی
اختلاف نظر در تعیین ملاک ها و اعتبار آن ها برای سازمان دادن برنامه درسی
موجب بحث هایی شده است که کار برنامه ریزی و تنظیم محتوا را با مشکلاتی
مواجه ساخته است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مثلاً ، در انتخاب محتوا و تنظیم آن دو نظر و روش جداگانه وجود دارد . یکی ،
نظر دانشمندان حرفه ای و اصحاب علم است که بر روش های حرفه ای دانش
پژوهی و تحقیق تأکید می کنند و برآنند که در تنظیم محتوا ، به سازمان منطقی
موضوع درسی باید توجه شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دیگری ، نظر مربیان تربیتی است که روی روش های آموزش و یادگیری
تأکید می کنند و نظر بر این دارند که در تنظیم محتوا ، سازمان روانشناختی
تجارب یادگیری باید مورد عنایت قرار گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

این افراد به طور معمول به توالی روانشناختی تجارب یادگیری اهمیت می دهند و این واقعیت را نادیده می گیرند که محتوا ، از هر نوع که باشد ، دارای ساخت معین یا منطقی است و این منطق نباید در سازمان دادن محتوا برای یادگیری مورد بی اعتنایی قرار گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

آنچه در سازمان دادن مهم است ، چگونگی ترکیب محتوا نیست ، بلکه این است که افکار (ایده های) اساسی ، یا الگوهای روابط مهم محتوا به صورت مبهم ، پیچیده ، و یا نادرست تنظیم و ارائه نشوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در تنظیم محتوا نباید روشهای یادگیری مطابق با توالی روانشناختی مورد بی توجهی قرار گیرد ، حتی در برنامه های مدارس که تنها روی موضوع درسی و یادگیری محتوای آن تأکید می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

چگونگی سازمان دادن محتوای برنامه درسی
برای سازمان دادن محتوای برنامه درسی ، معمولاً سه ملاک در نظر گرفته می شود که عبارت از برقرار کردن توالی ، یادگیری تراکمی یا مداومت ، و یگانگی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برقرار کردن توالی

به طور اصلی برقرار کردن توالی در برنامه را می توان به صورت تنظیم محتوا ، مواد ، یا تجارب یادگیری به نوعی از ترتیب پیاپی در نظر گرفت .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اسمیت ، استانلی ، و شورس چهار نوع نمونه برای توالی عرضه داشت ذکر کرده اند که از این قرارند :
اولی این است که از آسان شروع می شود و به سوی مشکل پیش می رود .
دروس شیمی و زیست شناسی بیشتر مطابق با این اصل سازمان یافته اند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دومی این است که ترتیب عرضه داشت مبتنی بر یادگیری پیش نیازهاست .
این اصل به ویژه در موضوعهایی که بیشتر شامل قوانین و اصول است رعایت
می شود مانند فیزیک ، دستور زبان ، هندسه .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نوع سوم ترتیب عرضه داشت این است که از کل به جزء می رسد . جغرافیا غالباً با
کره شروع می شود با این فکر که زمین کروی است و بیشتر مشاهدات جغرافیایی
مانند اختلاف ساعت و فصل به وسیله این مفهوم ذهنی تعبیر می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نوع چهارم عرضه داشت ترتیب زمانی است . واقعیت ها و تمثیل ها در یک توالی زمانی چنان تنظیم شده اند که عرضه وقایع بعدی مسبوق به مباحث قبلی است . این سازمان در درس تاریخ بیشتر رعایت می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

سازمان دادن محتوا برای یادگیری تراکمی یا مداومت
به طور اساسی ، مسأله یادگیری تراکمی یا مداومت عبارت از پیش بینی فرصت های پی در پی و مداوم برای تعمیق و گسترش معلومات و مهارتها به طور پیشرونده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریزی برای گسترش یادگیری تراکمی ، شامل پیش بینی محتوا و فعالیت های یادگیری به منظور ایجاد حرکت از یک سطح از پیچیدگی به سطح بالاتر ، از افکار ساده تر به افکار پیچیده تر و عمیق تر ، و از مفاهیم ساده تر به مفاهیم پیچیده تر به طور فزاینده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در این نوع سازمان دادن ، که گاهی سازمان دادن به طور عمودی نیز نامیده می شود ، طرح هایی برای تکرار عناصر اصلی برنامه و استفاده مداوم از یادگیری های قبلی پیش بینی می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به این صورت که فرصتهای پی در پی و مداوم برای تمرین و تکرار معلومات و مهارتها و بکار بردن آنها در موقعیت های مختلف در نظر گرفته می شود تا یادگیرنده تسلط لازم را در آنها کسب کند و هم پایه و مبنایی باشند برای درک مطالب و کسب تجارب بعدی .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

غرض از یادگیری تراکمی یا مداومت ، آجر روی آجر گذاشتن و تکرار عناصر برنامه در یک سطح نیست ، بلکه بنا کردن تجربه بعدی روی تجربه قبلی است به طوری که از ترکیب آن دو ، معنا و مفهوم روشن تر و وسیع تر در ذهن یادگیرنده ایجاد شود و بتدریج دامنه و عمق شناخت ، و عملکردهای وی گسترش یابد و دقیق تر گردد .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

پیش بینی برای یکپارچگی
مسأله تخصصی شدن معرفت از یک طرف ، و یکی سازی آن از طرف
دیگر ، تکلیفی دائمی برای آموزش و پرورش و تحقیق به وجود آورده
است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

زمانی یادگیری مؤثرتر انجام می گیرد که حقایق و اصول یک حوزه از معرفت
بشری را بتوان با حوزه دیگر آن ارتباط داد ، به ویژه که بخواهیم این معرفت را
بکار ببریم .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اصطلاح یگانگی ، به عنوان ملاکی برای سازمان دادن برنامه درسی به صورتهای متفاوتی تعریف شده است . بعضی تعاریف روی روابط افقی حوزه ها و محتوای برنامه درسی با یکدیگر تأکید می کند ، مانند برقرار کردن رابطه میان آنچه در ریاضی آموخته می شود با آنچه در علوم تجربی آموخته می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اما ، یگانگی به صورت چیزی که در درون فرد روی می دهد نیز تعریف شده است بدون توجه به این که محتوای برنامه درسی برای چنین مقصودی سازمان داده شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ملاک یادگیری دلالت دارد بر سازمان دادن محتوا و فعالیت های یادگیری به صورتی که به یادگیرنده در بدست آوردن وحدت نظر و رفتار ، در رابطه با عناصری که با آنها سروکار دارد ، به طور فزاینده ای کمک کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یکی از روشهای معمول این است که سعی می کنند حوزه های نزدیک به هم
یک معرفت را با هم ترکیب و تلفیق کنند و به صورت موضوع درسی کلی تری
ارائه دهند مانند جایگزین کردن درس " هنرهای زبان " به جای دستور زبان ،
انشاء ، متون .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

یکی از روشهای جالب برای یکپارچه کردن یادگیری عبارت از تهیه و توسعه الگوهای سازگارتر تفکر در موضوعهای گوناگون از طریق تاکید روی مفاهیم کلی است که در بیشتر موضوعهای تخصصی مشترک هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کاربرد و محدودیت طرح هایی که بر موضوع درسی تأکید می کنند :

(۱) معرفت در دیسیپلین ها به آن صورتی که در سازمان موضوعهای مدارس منعکس شده است ، هم چنان به عنوان طرح مسلط در برنامه ریزی درسی باقی مانده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

(۲) بیشتر عناصر برنامه درسی ، که به عنوان " موضوعهای درسی " به خاطر تأمین نیازهای برنامه تحصیلی به وجود آمده اند و مطابق با محتوای معرفت نظام یافته نیستند ، موجب شده اند که طرح " برنامه درسی " با " برنامه مطالعات " اشتباه شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه درسی هم بیشتر از عناصر تشکیل دهنده آن به سوی غیر قابل انعطاف بودن گرایش پیدا می کند و همین غیر قابل انعطاف بودن برنامه یکی از مهمترین محدودیت های طرح برنامه هایی است که روی موضوع درسی تءکید می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به احتمال قوی یکی دیگر از مهمترین محدودیت طرح های مبتنی بر موضوع درسی ، هر اندازه هم که به خوبی طراحی وبه مورد اجرا گذاشته شوند ، این است که آنها فاقد رابطه مستقیم موضوع درسی سازمان یافته با مسائل و علاقه های یادگیرندگان هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به مورد اجرا گذاشتن برنامه درسی (آموزش)
آموزش به مرحله اجرا در آوردن طرح برنامه درسی است که به طور معمول ، اما نه
لزوماً ، شامل تدریس به معنای عمل متقابل شاگرد و معلم در چهارچوب
قراردادهای مدرسه است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برنامه ریز باید طرح آموزش و تدریس را به عنوان جمع بندی کوشش های خود
تلقی کند و آن را تهیه نماید . به این اعتبار ، طراحی یا برنامه ریزی برای آموزش
(با برنامه ریزی آموزش و پرورش اشتباه نشود) به عنوان مرحله ای از برنامه
ریزی درسی در نظر گرفته می شود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ماهیت برنامه ریزی آموزش و تدریس

با توجه به انواع طرح های برنامه درسی ، در آغاز برنامه ریزی فعالیت های آموزشی ، باید به دو سؤال پاسخ داده شود . از این قرار که :

(۱) چه کسانی باید در برنامه ریزی برای آموزش شرکت کنند ؟

(۲) ماهیت و ویژگی طرح های آموزشی چیست ؟



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

چه کسانی باید در برنامه ریزی برای آموزش شرکت کنند ؟

۱- معلم یا معلمان ، که مسئول هدایت و گسترش فرصت های یادگیری در موقعیت مدرسه هستند ، اولین و مهمترین مرجعی هستند که در برنامه ریزی و طراحی آموزشی به طور مؤثر شرکت می کنند .

۲- یادگیرندگان

۳- مشاوران برنامه ریزی درسی ، و راهنمایان " تعلیماتی " و مدیران .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

انواع طرح های آموزشی

۱- طرح های آموزشی که در راهنماهای برنامه تحصیلی موجود هستند . غالباً راهنمای برنامه تحصیلی ، یا انواع دیگر برنامه درسی ، مانند کتابهای راهنمای تدریس برای معلمان ، شامل طرح هایی برای پیاده کردن برنامه ، یعنی آموزش هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۲- راهنماهای رسمی ویژه آموزش
- ۳- طرح های نوشته شده غیر رسمی. این طرح ها که به وسیله گروههای آموزشی و یا با مشارکت چند معلم و افراد مطلع تهیه و توصیه می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ممکن است حاوی مطالب مربوط به هدفهای عینی ، توصیه هایی دربارهٔ محتوا ، روشهای تدریس ، چگونگی استفاده از وسایل کمک آموزشی ، انواع فعالیت های یادگیری باشند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- طرح های درس روزانه . غالباً معلم یا معلمان طرحی برای فعالیت های روزانه کلاس تهیه می کنند که نشان دهنده فهرست کارهایی است که باید انجام گیرند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مثلاً ، معلم قبل از تدریس به طراحی آموزشی می پردازد که در آن : هدف کلی ، هدفهای جزئی و رفتاری ، و موضوعی را که تدریس خواهد کرد ، مشخص می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۵- طرح های نوشته نشده . در واقع طرح هایی که معلمان برای آموزش در ذهن خود دارند مشخص کننده تنها طرح های آموزشی هستند که امروز در مدارس به مورد اجرا گذاشته می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ویژگیهای یک طرح آموزشی

طرح آموزشی خوب باید مشخصات زیر را دارا باشد :

- ۱- معلمان بتوانند با آزادی و اختیار بیشتر ، هر روز هم چنین در طول زمان ، در توسعه فرصت های یادگیری با یادگیرندگان کار کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- روش های بکار بردن و استفاده از انواع الگوهای آموزشی مناسب برای تدوین برنامه فعالیت ها و یا آموزش دروس را به طور روشنی توضیح بدهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- اگر طرحی برای گروهی از معلمانی تهیه شده است که آمادگی و تجربه آموزشی آنان به طور قابل ملاحظه ای با یکدیگر متفاوت است ، نه تنها طرح باید با استفاده از اشکال و تصاویر ، و توضیحات کامل چگونگی بکار بردن روش ها را نشان دهد ، بلکه باید فهرست منابع موجود درباره روشهای آموزشی پیشنهادی را نیز ارائه دهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- راه و روشهایی را پیشنهاد کند که از طریق آن معلم و شاگرد ، هر دو ،
درگیر برنامه ریزی و تنظیم فعالیت های یادگیری و یا روشهای آموزشی
شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۵- سرانجام ، طرح باید چگونگی استفاده از بازخورد ناشی از ارزشیابی از فعالیت های یادگیرندگان و کارهای انجام شده را برای تجدید نظر یا اصلاح فعالیت های بعدی ارائه دهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فصل هشتم

ارزشیابی برنامه های درسی

آخرین مرحله برنامه ریزی ، تهیه طرح ارزشیابی از برنامه ها و آموزش است . به طور کلی ، ارزشیابی عبارت از جمع آوری اطلاعات و استفاده از آنها برای تصمیم گیری است .



با وجودی که ارزشیابی تنها یک هدف اساسی دارد و آن تعیین ارزش یک چیز است ، اما دارای نقش های گوناگونی است . یکی از نقش های ارزشیابی اندازه گیری نتایج فعالیت های یادگیری یادگیرندگان در همهٔ قسمتهاست .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دومین نقش مهم ارزشیابی عبارت از تعیین ارزش خود برنامه است .
سومین نقش مهم ارزشیابی در مدارس عبارت از داوری کردن دربارهٔ
تشکیلات و سازمان مدیریت ، عملکردها و ساخت هایی است که در
چهارچوب آنها مدارس عمل می کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی تکوینی

این نوع ارزشیابی ، که در مرحله شکل گیری برنامه و قبل از توزیع آن میان معلمان برای اجرا ، انجام می گیرد ، از نظر حیطه و دامنه عمل متغیر است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی نهایی

ارزشیابی نهایی یا پایانی بازده آموزش را ، با این فرض که مطابق با برنامه پیشنهادی اجرا شده است ، اندازه گیری می کند . هدف آن تعیین اثر بخشی برنامه ها و آموزش است .
این نتایج به منظور تصمیم گیری در مورد تأیید یا عدم تأیید برنامه مدون جمع آوری می شوند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

الگوهای ارزشیابی از برنامه درسی

۱- الگوی تایلر

۲- الگوی استیک

۱- الگوی تایلر

نخست ، الگویی است که تایلر به منظور تعیین میزان تحقق هدفهای آموزش و پرورش به وسیله برنامه درسی و آموزش ارائه داده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

این مفهوم ارزشیابی - تعیین میزان تغییرات در الگوهای رفتاری دارای دوجنبه مهم است . جنبه اول روشنگر این مطلب است که موضوع ارزشیابی ، سنجش میزان تغییر رفتارهاست . جنبه دوم بیانگر تعدد در امر ارزشیابی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به نظر تایلر ارزشیابی در آموزش و پرورش حداقل شامل دو نوع سنجش می باشد
یکی در آغاز هر برنامه و دیگری در پایان آن ، تا بتوان میزان تغییرات را اندازه
گرفت .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فرآیند ارزشیابی

فرآیند ارزشیابی با بررسی هدفهای برنامه آموزشی شروع می شود .
مرحله دوم ارزشیابی عبارت از تعیین و مشخص کردن موقعیت هایی است
که به دانش آموز فرصت بروز رفتار مورد نظر هدفها را می دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مرحله سوم ، بررسی و تعیین وسایل ارزشیابی است
قدم بعدی عبارت از بررسی و آزمودن موقعیت های پیشنهاد شده است
که به دانش آموزان فرصت ابراز رفتار مورد نظر را می دهند .
مرحله پنجم ، تعیین وسیله ای برای ثبت یادداشت رفتار دانش آموزان در
این موقعیت های آزمون است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

در این مرحله از "چک لیست ها" و یا از سایر وسایلی که عکس العمل های کودکان را در موقعیت های داده شده به نحوی ثبت و ضبط می کنند و بعداً آنها را مورد ارزیابی قرار می دهند ، می توان استفاده کرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مرحله ششم ، تعیین مقیاس و معیار ، یا واحدهایی است که برای بیان نتیجه یا ارزشیابی رفتارهای ثبت شده ، مورد استفاده قرار خواهند گرفت .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مرحله بعدی ارزشیابی ، تعیین میزان " عینی بودن " شیوه نمره گذاری
یا نتیجه گیری است .
آخرین مرحله ، تجزیه و تحلیل نتایج ارزشیابی برای نشان دادن نقاط
مختلف ضعف و قوت برنامه مطلوب است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

الگوی ارزشیابی تایلر به طور وسیعی از نوع ارزشیابی پایانی است که اولویت خاصی به الگوهای رفتاری دانش آموزان قایل است .

۲- الگوی استیک

الگویی است که استیک برای طرح ریزی ارزشیابی از آموزش و پرورش و تعیین محاسن یا معایب برنامه درسی ارائه داده است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اول از دو نوع ارزشیابی رسمی و غیر رسمی سخن به میان می آورد و می گوید ارزشیابی آموزشی دارای دو رویه است رسمی و غیر رسمی . ارزشیابی غیر رسمی مشتمل بر هدفهای ضمنی (غیر صریح) ، مشاهدات اتفاقی ، هنجارهای شهودی ، و داده های ذهنی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی رسمی مشتمل بر استفاده از "چک لیست ها"، مشاهدات ساخته و پرداخته به وسیله افراد ذیصلاح، همسنجی های کنترل شده، و استفاده از تست های استاندارد شده است.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

دوم ، ضمن بیان نقش ارزشیابی ، الگوی مربوط به طرح ریزی ارزشیابی از برنامه درسی و آموزش را توضیح می دهد . به این ترتیب به نظر استیک ، ارزشیابی باید تصویر روشنی از محاسن و معایب برنامه درسی را که به وسیله افراد ذیصلاح ادراک ، و به طور منظم جمع آوری و آماده شده است ، ارائه دهد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هدف فوری ارزشیابی چه توصیف میزان پیشرفت دانش آموزان و تحقق هدفهای آموزش و پرورش باشد ، چه داوری درباره مزایا و معایب برنامه ، در هر دو صورت ، برنامه ریزان به جمع آوری سه نوع اطلاعات نیاز دارند که از این قرار هستند : اطلاعات درباره :

الف - شرایط پیشین (پیش از تدریس)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - تبادل (داد و ستد میان معلم و یادگیرندگان)
ج - بازده (نتایج حاصل از اجرا و فعالیت های آموزشی و یادگیری)



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به طور سنتی ، بیشتر توجه در ارزشیابی رسمی به بازده ها معطوف شده است . بازده هایی مانند توانایی ها ، پیشرفت های تحصیلی ، نگرش ها ، و آرزوهای دانش آموزان که محصول تجربه تربیتی هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای شرایط پیشین ، دادوستدها (تبادله) ، و بازده ها مکانهای توصیفی و
داوری جداگانه ای در نظر گرفته شده ، که به صورت ماتریس های توصیفی و
داوری نشان داده شده است . ماتریس توصیفی شامل دو ستون است :



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

الف - مقاصد (هدفها و بازده های مورد انتظار)
ب - مشاهدات ، یعنی داده های توصیفی که مشتمل بر مشاهدات مستقیم ،
نتایج تست ها ، مصاحبه ها ، چک لیست ها ، نظر سنجی ها ، و گزارشهای
پی گیری و غیره است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ماتریس داوری نیز دارای دو ستون است :

الف - استانداردها یعنی عبارات واحکامی که بیانگر باورهای متخصصین مانند معلمان ، مدیران ، دانشمندان ، سخنگویان اجتماعی ، خود دانش آموزان و دانشجویان ، و والدین هستند درباره آنچه که باید در موقعیت داده شده انجام گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ب - داوری ، یعنی ارزش هایی که به برنامه مورد داوری داده می شود . در واقع ، داوری ها بیانگر احساس های مردم درباره جنبه های گوناگون یک موقعیت هستند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

منطق برنامه	ماتریس توصیف		ماتریس دآوری	
	مقاصد	مشاهدات	استانداردها	دآوری‌ها
	(۱)	(۴)	(۷)	(۱۰)
	(۲)	(۵)	(۸)	(۱۱)
	(۳)	(۶)	(۹)	(۱۲)

شرایط
پیشین

دادو
مستدها
(تبادل)

بازده‌ها

طرح جمع‌آوری اطلاعات را برای ارزشیابی نشان می‌دهد.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

فرآیند ارزشیابی

برای آمادگی داده های توصیفی ارزشیابی از یک برنامه تربیتی دو راه اصلی وجود دارد :

- الف - پیدا کردن وفاق یا روابط میان تغییرات شرایط پیشین ، تبادل و بازده ها
- ب - پیدا کردن تطابق یا همانندی میان مقاصد (هدفها) و مشاهدات است .



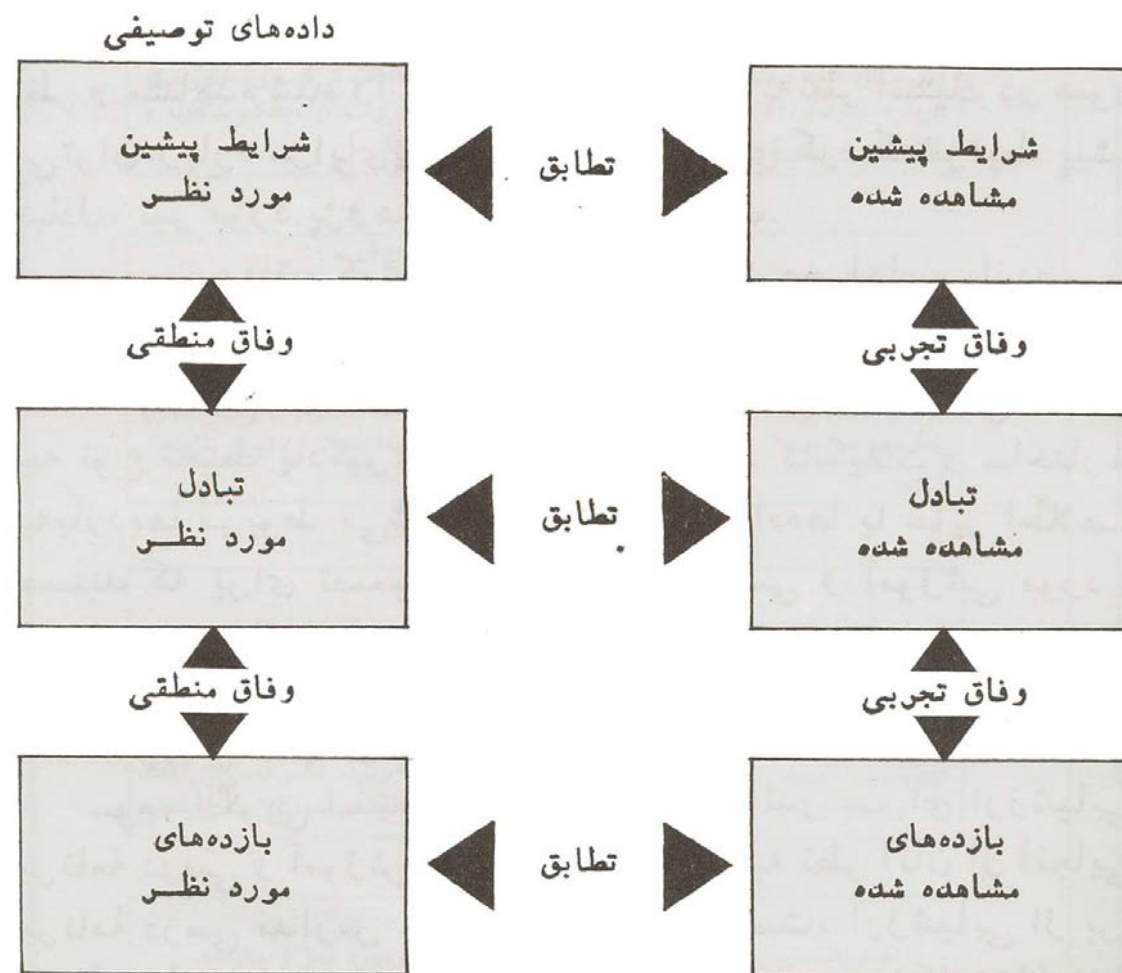
فهرست مطالب



قبلی



سر فصل



شکل فوق آمادن داده‌های توصیفی را نشان می‌دهد



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

برای این که تطابق یا همانندی کامل باشد باید هدفهای در نظر گرفته شده برای شرایط پیشین ، تبادل ، و بازده ها تحقق پیدا کند . بررسی وفاق ، کوششی است برای تعیین " چراهای " بازده



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- الگوی پیشنهادی سیلور و الکساندر

به نظر آنان از آنجایی که برنامه درسی مدارس جامع و چند جانبی است ، ارزشیابی از برنامه نیز لزوماً شامل جوانب گوناگون آن خواهد بود .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی برنامه درسی و آموزش

اهداف کلی، جزئی، و هدفهای رفتاری تصمیمات درباره: اعتبار، مناسبت، و جامعیت هدفها	
تکوینی	نهایی
سازگار با دادههای اساسی، هماهنگ با ارزشهای اساسی، بهترین داورها به وسیله افراد ذیصلاح.	ماهیت و کیفیت رشد و کمال یادگیرندگان و همه شواهد دیگر.

برنامه تحصیل آموزشی بهطور کلی تصمیم درباره: جامعیت، مداومت، و الویتها	
تکوینی	نهایی
داورهای افراد ذیصلاح، دادههای تحقیقات درباره نیازهای انسان، و توصیههای گروههای بررسی کننده.	تحقیقات، مطالعات پی گیری، داورهای اهل علم، شهروندان، یادگیرندگان، و دادههای تستها.

بخشهای ویژه برنامه آموزش و پرورش تصمیمات درباره: سهم آن بخش در رسیدن به هدفهای کلی، و هماهنگی با سایر بخشها.	
تکوینی	نهایی
بررسی و آزمونها، دادهها از سایر مدارس، توصیههای گروهها و انجمنهای علمی.	دادههای تستها، داورهای افراد مطلع، دادههای مقایسه ای، و اندازه گیری بازدهها.

آموزش (تدریس) تصمیمات درباره: سهم آموزش در رسیدن به هدفهای کلی و رفتاری.	
تکوینی	نهایی
آزمون نوآوری و شیوه های امیدبخش، تجربه سایر معلمان، توصیههای متخصصان	همه انواع تستها و اندازه گیری های رسیدن به هدفها، داورها، عکس العمل های یادگیرندگان، موفقیت در تحصیلات بعدی و شغلی

برنامه ارزشیابی تصمیمات درباره: اثربخشی در فراهم آوردن دادههای مورد نیاز و یافتهها.	
تکوینی	نهایی
مقایسه با الگوهای معتبر، تجربه سایر بخشها و مدارس، داورهای مشاوران.	داورهای تصمیم گیرندگان معلمان، گواه درباره سؤالاتی که بدون پاسخ مانده، دادههای نامناسب و غیر کافی، عکس العمل های شهروندان.

دامنه و ماهیت ارزشیابی برنامه درسی.

نقل از: Saylor & Alexander



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی هدفهای کلی ، جزئی ، و هدفهای رفتاری
اولین قدم در ارزشیابی برنامه ها این است که تعیین کنند آیا مقاصد بیان شده معتبر ، مناسب ، قابل وصول ، و قابل قبول هستند یا نه .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

چگونه می توان هدفهای آموزشی و پرورشی را ارزشیابی کرد ؟

ارزشیابی از هدفهای آموزش و پرورش یکی از مشکلترین
کارهاست چون با مسأله " مطلوبیت " که موضوع ارزشی و " قابل
وصول بودن " که موضوع فنی است برخورد می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی از هدفها شامل مراحل زیر است :

- ۱- تحلیل داده های بدست آمده از منابع اصلی تعیین هدفها
- ۲- بیان یک فلسفه آموزش و پرورش
- ۳- تلفیق نظریات و داوریهای افراد ذیصلاح درباره هدفهای آموزش و پرورش



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۴- تعیین وفاق یا سازواری هدف ها با پیشرفت های تحصیلی یادگیرندگان ، همچنین با سایر بازده های آموزش و پرورش در طی کل برنامه ارزشیابی .
- ۵- جمع آوری داوریهای افراد ذیصلاح درباره دلالت آزمونهای مربوط به تعیین مطابقت هدفها با پیشرفت های تحصیلی یادگیرندگان .
- ۶- ارائه شواهد و اطلاعات بدست آمده به تصمیم گیرندگان .



ارزشیابی از هدفها مشکلترین قسمت ارزشیابی برنامه درسی است . زیرا در تعیین هدفها دو موضوع اساسی " قابل وصول بودن " و " مطلوبیت " مطرح است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

موضوع قابل وصول بودن هدفها مسأله ای فنی است که برنامه درسی
اساس پیش بینی امکانات و محدودیت ها وبا توجه به اولویت ها و غیره
تعیین می شوند . اما ، موضوع " مطلوبیت " یا مطلوب بودن هدفها
مسأله ارزشی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

قسمتی از مطلوبیت هدف ها به نظریات و خواست های یادگیرندگان بستگی دارد . قسمت دیگری از مطلوبیت هدفها به تأمین نظریات والدین و گروه های مختلف اجتماعی و نیازهای جامعه و سازگاری آنها با ارزش ها و فلسفه اجتماعی بستگی دارد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نقش اربابان علم و متخصصان در رشته های معرفت بشری در تعریف هدفها ، و در نتیجه در تعیین اعتبار آنها مهم است . باید توصیه ها و نقطه نظرات متخصصان در رشته تحصیلی مربوط را کاملاً بررسی و به اصطلاح " سبک و سنگین " کنند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

قدم بعدی و اساسی در تعیین اعتبار هدف ها ، استفاده از نتایج
ارزشیابی نهایی است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی از اجزاء برنامه

در طراحی ارزشیابی از اجزاء برنامه ، یعنی " هر حیطه برنامه " نیز راهنمای ما خرده هدفهایی هستند که از هدفهای کلی استنتاج شده اند . به این اعتبار ارزشیابی کننده ، به ویژه او که خود در خارج از موقعیت تدریس است باید به اثرات واقعی برنامه آموزشی توجه کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

کرانباخ در مورد ارزشیابی از یک درس ، یک طرح ، یا یک برنامه می گوید : "
ارزشیابی از یک درس باید تعیین کند چه تغییراتی آن درس در یادگیرندگان به
وجود می آورد و جنبه هایی از درس را که به تجدید نظر نیاز دارند مشخص نماید .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

هدف ارزشیابی همیشه باید تهیه پاسخ به یک سؤال مهم تر از همه سؤالات باشد و آن سؤال این است " آیا برنامه تحت مشاهده و بررسی از سایر برنامه ها با ارزش تر است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

ارزشیابی نهایی برنامه به طور ضروری شامل نتیجه گیریهایی دربارهٔ میزان تحقق هدفهای تعیین شده برای یک درس ، قسمتی از برنامه ، یا مجموعه فعالیت های آموزشی به وسیلهٔ یادگیرندگان است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

مرحله بعدی در ارزشیابی ، علاوه بر تعیین شرایط پیشین یا نقطه شروع برنامه ، عبارت از جمع آوری اطلاعات درباره بازده برنامه یا قسمتی از آن است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

به نظر کرانباخ روشهای متعددی برای بررسی عملکرد یادگیرندگان وجود دارد و حضور یادگیرنده در کلاس درس تنها اساسی برای اندازه گیری اثر بخشی یک درس نیست .
او برای جمع آوری اطلاعات ، مشاهده منظم ، اندازه گیری های مهارت و معلومات ، اندازه گیری نگرش ها ، و مطالعات پی گیری را توصیه می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

تجزیه و تحلیل محتوا را می توان به صورتهای گوناگونی انجام داد . به این صورت که می توان تجزیه و تحلیل را برنامه درسی اساس :

۱- خرده هدفهای تعیین شده برای درس معین

۲- مفاهیم و تعمیم هایی که آن درس تهیه می کند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

- ۳- مقایسه محتوای قبلی با محتوای فعلی همان درس
- ۴- مقایسه محتوای آن درس با دروس همانام در سالهای قبل و بعد
- ۵- مقایسه محتوای آن درس با سایر دروس مربوط در یک رشته تحصیلی



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

جنبه مهم دیگری از برنامه که باید مورد ارزشیابی قرار گیرد ، سازمان یا طرح برنامه و یا قسمتی از آن است . مرحله سوم در ارزشیابی از برنامه ها ، تعیین معیارهایی برای سنجیدن بازده هاست .



فهرست مطالب



قبلی



سرفصل

سرانجام ، در ارزشیابی برنامه باید دربارهٔ وفاق بین بازده واقعی برنامه و یا قسمتی از آن ، و بازده مورد نظر داوری شود .

ارزشیابی از آموزش

آموزش یعنی به مورد اجرا گذاشتن برنامه ، و به این اعتبار ، باید به منظور اصلاح و یا بهبود ، مورد ارزشیابی قرار گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

جنبه اول ارزشیابی عبارت از مشخص کردن هدفهای آموزشی و ارزشیابی
مقدماتی از آنهاست . اولین مرحله ارزشیابی از آموزش ، ارزشیابی هدفهای
آموزشی است .

تحلیل شرایط پیشین (رفتارهای ورودی)
دومین جنبه ارزشیابی آموزشی تعیین شرایط قبلی یا زمینه ای است .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

اطلاعات مهم مورد نیاز درباره یادگیرندگان برای ارزشیابی آموزشی از این قرارند :

۱- اطلاعات درباره شایستگی ها ، توانایی ها ، و استعداد های هر یک از
یادگیرندگان



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۲- اطلاعات درباره جنبه های اختصاصی وضعیت رشدی هر یک از یادگیرندگان در زمان شروع آموزش ، به ویژه میزان آشنایی با معرفت (معلومات آنان) ، رشد شناختی ، مهارت‌ها ، نگرش ها ، و توانایی خود رهبری آنان در انجام دادن فعالیت های یادگیری به طور مستقل .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۳- هر گونه شواهدی که بتواند اطلاعاتی را دربارهٔ سبک یادگیری ، مشکلات یادگیری ، و استعدادهای ویژه یادگیری دانش آموزان به سهولت در دسترس ارزشیاب قرار دهند .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۴- اطلاعات درباره ماهیت و ویژگی انگیزش یادگیرنده برای شرکت در آموزش ، شامل علاقه های شخصی ، طرح های مربوط به شغل آتی و رشته تحصیلی ، نقش تقویتی یا تضعیف موقعیت خانوادگی و محیطی او .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

۵- نشانه های عینی درباره ماهیت جامعه ، اخلاق ، محیط فرهنگی و عقلانی گروههای هم سال و اعضای کلاس درس .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

بررسی اعمال متقابل در مدرسه

سومین جنبه اصلی ارزشیابی آموزشی بررسی فرآیند عمل متقابل در کلاس درس است. استیک این جنبه از آموزش را "دادوستد میان معلم و شاگرد" می نامد، که در واقع همان آموزش (تدریس) است.



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

نظام های تحلیل و طبقه بندی فرآیند عمل متقابل معلم و شاگرد در
دروسی مانند " روشها و فنون تدریس " مورد بحث قرار می گیرد .



فهرست مطالب



قبلی



سر فصل

پایان

